

Živela borbena enotnost vseh demokratičnih sil našega ozemlja!

izhajajo iz spreminjanja odnosov sil na mednarodnem področju, niso spreminila in v ničemer ne spreminjajo v bistvu tih temeljnih členov borbe med revolucijo in reakcijo na našem ozemlju. Zato ni naša partija, ki doseženo tolnatice interese delavskih množic in demokracije (kljub vs-mu, kljub smrtnemu skoku kominformizma, kljub povečanju mu pritisku reakcije, ki je vse pridobila ravno zaradi tega kominformističnega odpadništva) in ki ostaja zvesta revolucionarnim tradicijam osobodilne borbe ter marksistično-leninistične doktrine revolucije.

(Nadaljevanje na 4. strani)

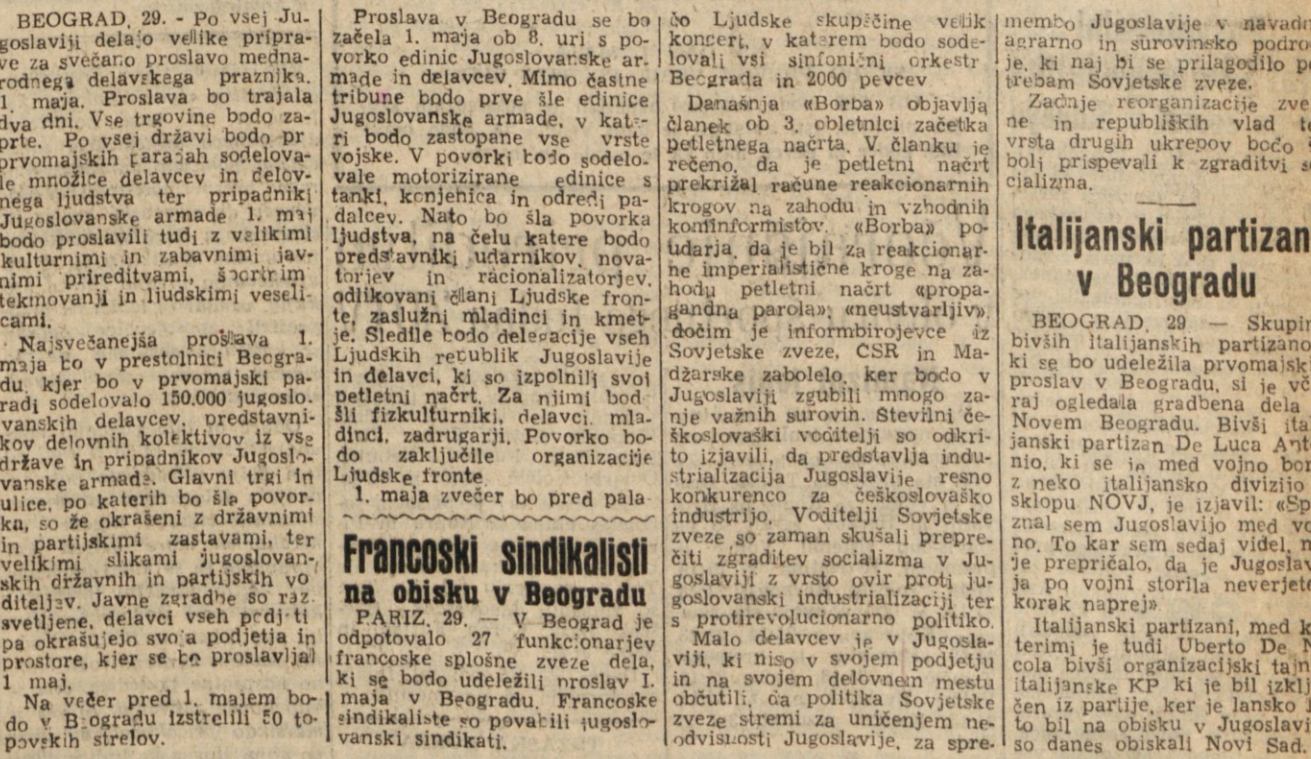
PRVI OSVOBODENJE

DANES BI RADA TRZASAJILA DEJSTVO, KI GA DOVINE: DA SO NAMRRENOJI DAN PRED PETIMOGU PA JE LAZ IN POTIVCO, V KATERI

izhajajo iz spreminjanja odnosov sil na mednarodnem področju, niso spremenila politične ne spreminjajo politični sistem teh temeljnih črtah v borbu med revolucijo in reakcijo na našem ozemlju. Zato ni naša partija, ki dovedo telnosti interese devoskih množic in demokracije (kljub vs-mu, kljub mrtmno skoku komunizmu), kljub povečanju pritisku reakcije, ki je se pridobila ravno zaradi tega, komunifističnega odpadka (strpa) in ki ostaja zvesta revolucionarnim tradicijam osvobodilne borbe ter marksistično-leninistične doktrine revo-

(Preloščeno na 4. strani)

DANES BI RADA TRZASKA REAKCIJA S SVOJIMI ZAVEZNICI KOMINFORMISTI ZA
TAJILA DEJSTVA KI GA NIC NA SVETU NE BO MOGLA NIKOLI IZBRISATI IZ ZGO-
DOVINE. DA SE MO NAMREČ CETE JUNASKE JUGOSLOVANSKE ARMADJE NA DANAS-
NJI DAN PRED PETIMI LETI OSVOBODILE TRST. SAMO TO JE RESNICA. VSE DRU-
GO PA JE LAZ IN POTVARJANJE - NA SLIKI VIDIMO BOJE PRED SODNO PALA-
CO, V KATERI SO SE UTABRILI POSLEDNJI OSTANKI NACISTOV.

Prihodnja številka našega dnevnika bo izšla v sredo 3. maja 1950

[illegible]

Na večer pred 1. majem bodo v Beogradu izstrelili 50 topovskih strelou.

BEograd, 29. - Skupina bivših Italijanskih partizana, ki se bo udeležila prvomajskih praznikov v Beogradu, si je na vrh ogledala gradbeno delo na novem Beogradu. Bivši Italijanski partizan De Luca Antonio, ki se je med vojno boril z neko italijansko divizijo skuplu NOVJ, je izjavil: »Spoznal sem Jugoslovane med vojno. To kar sem sedaj videl, me je prepričalo, da je Jugoslovani ja po vojni storila neverjetne korake naprej«.

Italijanski partizani, med katerimi je tudi Umberto De Luca, bivši organizacijski tajnik italijanske KP ki je bil (z)ključen iz partije, ker je jansko to bil na obisku v Jugoslaviji so danes obiskali Novi Sad.

ŽIVELA BORBA DEMOKRATIČNIH SIL SVETA ZA MIR!

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301a - I. - TEL. 70

Proslava 1. maja v Istrskem okrožju

SPORED PRIREDITEV V KOPRU

- Ob 5 budnica v Kopru - godba iz Sv. Lucije.
- Ob 6 pričnejo prevajati udeležence avtobusi in kamioni.
- Ob 7 do 9.30 fizikturne vaje.
- Ob 9.30 se zbere povorka na bivši postaji.
- Ob 10 krene povorka z bivše postaje.
- Mimohod pri novem hotelu.
- Ob 11 pričetek proslave na Titovem trgu.

Sporod na Titovem trgu

- Vse godbe zaigrajo aInternacionalno.
- Pozdravni govor.
- Govor v slovenščini.
- Govor v italijanski.
- Godbe iz Marzija, Čezarjev in Sv. Antona zaigrajo eHej brigaden.
- Godba iz Sv. Lucije zaigra eDelavsko himno.

Popoldanski spored na telovadnici ob 15

- Ob 14 zbirališče telovadcev na Belvederju, nato odhod v povorki na stadion, kjer se prične točno ob 15 nastop s sledečim sporedom:
- Mimohod.
- Nastop pevskih zborov.
- Nastop dece od 6 do 10 let.
- Tek na 100 metrov.
- Nastop dece od 10 do 14 let.
- Prikaz nogometnih moštev.
- Nastop mladincev.
- Prikaz sporta.
- Folklorni nastop.
- Tek na 800 metrov.
- Vaje članic italijanske nadaljevalnega tečaja.
- Nastop mladink.
- Vlečenje vrvi.
- Nastop navtične šole iz Pirana.
- Stafeta 4 x 100 metrov.
- Vaje na zaprekanh članic eProleterjan.
- Nastop Jugoslovanske armade.
- Nastop narodne zaščite.
- Godbe zaigrajo partizanske pesmi.

- V nedeljo ob 16 veslaške tekme v Kopru, troboj Reka - Izola - Piran. Ob 17 koncert vojaške godbe na Titovem trgu.
- Vse udeležence obveščamo, da bo stalno delovala zdravstvena služba bolničar, ki bodo na razpolago za vsako potrebo.

- Informacijski urad za zdravstvo bo na sedežu okrajnega odseka za zdravstvo v Kopru in na sedežu podjetja eGoriva pri stadionu. Glavni informacijski urad bo v pristojnosti v poslojpu Luške kapitanije. Informacijski urad za ves promet bo na bivši postaji pri eBorju do 18 dopoldan, po odhodu povorka na sedežu eGoriva pri novem stadionu.
- S prevoznimi sredstvi naj se prvi pripeljejo pevci in godbene skupine, nato telovadci in ostalo ljudstvo. Zbirna mesta za prevoz so kot navadno se udeleženci proslave držijo navodil, ki so jih že prejeli, in ki jih bodo morebiti še prejeli od rediteljev.

SPORED ZA PROSLAVO 1. MAJA V BUJAH

- Ob 5: Budnica.
- Ob 7 do 8: Generalne vaje fizikturnikov.
- Ob 8 do 10: Fizikturna tekmovalna: nogomet, skok v višino, skok v daljino, vlečenje vrvi, tek pionirjev in mladine.
- Ob 10: Prihod povorka z bivšega postajališča v Bujah. Na Titovem trgu miting.
- Ob 14: Fizikturni nastop. Najprej nastopijo pionirji, nato mladina.
- Ob 15: Pričetek kulturnega sporeda: pevski zbori, kvarteti, dueti, recitacije, folklorne skupine itd.
- Ob 17: Nogometna tekma med reprezentanco bujskega okraja in moštva iz Zagreba, dalje kosarka in izročitev diplom al. majas ter ostalih nagrad.
- Zvečer: Kinopredstava in ljudsko rajanje.

Dolni podatki o izvajanju plana

Ko gledamo ravno te dni živahno delo na raznih stavbišnih in po polju, bo gotovo umestno, če navedemo nekaj podatkov glede izvajanja plana v zadnjih treh mesecih.

Tako smo zvedeli, da so razni delovni kolektivi do 13. aprila na gradiliščih zgradili kletke v Skočjanu, prekoračili načrt za 44 odst. slovenske italijanske osnovne šole v Kopru za 38 odst., hrvatske gimnazije v Bujah za 47 odst., delavskih stanovanjskih hiš v Kopru za 23 odst. in pri cesti Križevci - Rižana za 18 odst.

Prav tako je bil izveden načrt posvetne in površine. Tako so naše obdelovalne zadruge in kmetje povečali obdelovalno ploskev krompirja in graha v razmerju do leta 1949 za 30 do 40 odst. Plan za obe ti dve kulturi je bil v koprskem okraju dosežen, medtem ko je v Bujah dosegel plan glede graha 92 odst. in glede krompirja do konca marca 80 odst.

Proti pomladni okras, ki ga prinaša kot vsako leto nastopajoča pomlad na sončne obale - cvetoči mandeljni, brele in češnje, se je že umaknila polna cvetja, že debelijo mandeljni, češnje in breskve. Med mladim zelenjem hrastov, nega ormovaja cvetoje beli grmič, ki so nagosto posejani po breškem svetu Buišćine.

To je prvi vtis, ki ga dobis, ko prideš čez Dragonjo. Oko razločuje ozimljinah, ki se na razpoložljive klase. Svezje preora na zemlja diši... Vidiš, tam iz niskega hrastova, ki se poglaga vrana med vade kepe in porablja mis, kateri je plug obr-

V MOMJANU PRI PROSTOVOLJNEM DELU V POCASTEV 1. MAJA.

Proti pomladni okras, ki ga prinaša kot vsako leto nastopajoča pomlad na sončne obale - cvetoči mandeljni, brele in češnje, se je že umaknila polna cvetja, že debelijo mandeljni, češnje in breskve. Med mladim zelenjem hrastov, nega ormovaja cvetoje beli grmič, ki so nagosto posejani po breškem svetu Buišćine.

To je prvi vtis, ki ga dobis, ko prideš čez Dragonjo. Oko razločuje ozimljinah, ki se na razpoložljive klase. Svezje preora na zemlja diši... Vidiš, tam iz niskega hrastova, ki se poglaga vrana med vade kepe in porablja mis, kateri je plug obr-

Proti pomladni okras, ki ga prinaša kot vsako leto nastopajoča pomlad na sončne obale - cvetoči mandeljni, brele in češnje, se je že umaknila polna cvetja, že debelijo mandeljni, češnje in breskve. Med mladim zelenjem hrastov, nega ormovaja cvetoje beli grmič, ki so nagosto posejani po breškem svetu Buišćine.

To je prvi vtis, ki ga dobis, ko prideš čez Dragonjo. Oko razločuje ozimljinah, ki se na razpoložljive klase. Svezje preora na zemlja diši... Vidiš, tam iz niskega hrastova, ki se poglaga vrana med vade kepe in porablja mis, kateri je plug obr-

Ljudsko oblast kujejo in varijo novi ljudje

Prvi maj. Mesec cvetja, mesec mlade rasti, mesec prebujenja in tihih večerov, polnih mladostnih krepenj in načrtov.

Kako zavoljo kri po žilah novih ljudi - revolucionarjev - kovačev, ki na novovali svobode kujejo in varijo z vso odločnostjo svojo ljudsko oblast v tako silo, da se celi šopi iskr utirajo izpod kladih in prito se čez meje nove domovine.

Da ljudsko oblast si kujejo in varijo danes novi ljudje. Nekdaj, še do nedavna, je niso mogli. Niso je smeli, ker so jim - drugi ukazovali. Kadar pa drugi ukazujejo ne smeš inemoreh tako, kot bi sam rad.

Tega, da danes sami odločajo in si sami urejujejo svoje življenje, se naši ljudje zelo dobro zavedajo. Najdejo se taki, ki bi radi še ukazovali našim ljudem in naši zemlji, kaj naj rodi, da bo zanje prav ne pa našim ljudem. Toda ti odločno odgovarjajo a Prešernom: Sinovi Slave si prosti voljo vero in postavijo.

Res, tako si volijo vero in postavijo. Vse delovne zadruge v okrožju so v jeseni obsejale s pšenico polno površino. Delo je bilo opravljeno dobro in pravočasno. Danes so vse te površine na tisti stopnji razvoja, ki ga zadrugi in tudi drugi ljudje spremljajo.

V Piranu so slovesno proslavili 9. obletnico ustanovitve OF

Ob proslavi IX. obletnice ustanovitve OF je tudi Piran pokazal, da se zaveda svojih dolžnosti do OF, ki je največ pripomogla k osvoboditvi Istre. Zato so se 28. t. m. zvečer odzvali z zvezdani Pirančani polnoštevno in prilihi na množični sešestanek, ki je bil v kinu Tartini in katerega sta sklicala domača odbora Ljudske fronte in SIAU.

Proslavo je otvoril orkester JA iz Portorosa, ki je z vso polnostopno odigral nekaj skladb iz svetovne glasbene literature. Za tem je gov. Abram Mario v imenu Istrskega okrajnega odbora podal zgodovinsko sliko dela OF od njenega začetka do danes, njen razmah in vpliv in njeno pot dokončne zmage. Tov. Abram je naglasil, da združuje OF danes okoli 8 milijonov članov in da stopa skupno s KE, pri čemer se z njo vred bori za dokončno obnovo in izgraditve socializma.

Nastopil je še tov. Hostnikar, dijak Pomorskega tehnikuma v Piranu, ki je za OF kot voditelja našega ljudstva zahvalil za njeno delo in žrtve pri osvoboditvi Istre. Dodal je še, da vse naše prebivalstvo z veseljem spremlja njen porast in ji želi čimveč uspeha.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

Sledil je nastop pevskega zbora Pomorskega tehnikuma, ki je zapel eHej brigaden, eHej tovariši in eOd Urala do Triglava. Zapeli so lepo in z občutkom in želi buren aplavz. Tov. Gruđen Ili v Sedeu Dušan sta zanosno podala nekaj recitacije, orkester JA pa zaigral še nekaj komadov in zaključil proslavo z ePesmijo o svobodi. V tem času pa so na glavnemu trgu goreli kresli v čast OF.

z velikim veseljem. Ze so na nekaterih njihah prikukali na dan prvi klasi.

Kmalu se bodo začeli čez to morje klasja poigravati lahki vetrni valovi. To bo tista živa sumljajoča in sepešajoča pesem zorenja, ki odmeva že toliko tisočletij delovnemu človeku. To bo pesem zoročega kruha tistim ljudem, ki so v trdi in krvavi stiri letni borbi preganili vse tiste, ki so jim iz kruha odzeli prav taktar, ki je dozor. To bo nagrada za znoj in žulje, ki so se napravili v močnih dlaneh delovnih in pridnih zadrugičkov.

Kako novi ljudje - zadrugičkov občutijo kaj pomenijo tisti milijoni in milijoni klasov, ki se te dni prerivajo iz zelenega skrivališča in silijo sončnim žarkom naproti, da jih bodo božali s svojimi gorkoto, da se bo v oplod-

jenih zelenih zrnatih mesičkih polagoma presnavljala v čudovitem mlinu narave, iz zemlje ePrang snov a pomočjo gorkotnih sončnih žarkov - v belu moko, naš prihodnji kruh, bodo pokazali zadrugičkov iz Segeta na dan 1. maja v Bujah. Traktor in voz bodo okrasili s šopi prvega klasja pšenice in žiti in sestavili tako skupino zadrugičkov v klasju, ki bo simbolično predstavljala - pomlad zadrugičkov.

Kako dober čut imajo ti zadrugičkov! Res je pomlad, velika razvoja pomlad Istre, ki neustrašno grajo in kuje boljše dni.

Na mladem klasju se bodo napajajo poigravali žitni palčki. Iz klasja na klas bodo preskakovali in jim šepetali pesem o prtem maju, ki jo danes pojejo milijonske množice delavcev na vsem svetu.

Res, tako si volijo vero in postavijo. Vse delovne zadruge v okrožju so v jeseni obsejale s pšenico polno površino. Delo je bilo opravljeno dobro in pravočasno. Danes so vse te površine na tisti stopnji razvoja, ki ga zadrugi in tudi drugi ljudje spremljajo.

Prvomajska proslava v Sovodnjah

V ponedeljek 1. maja se bomo vsi demokratični Slovenci goriske pokrajine zbrali na telovadšču v Sovodnjah, kjer bomo proslavili 1. maj, praznik delovnega ljudstva in praznik vseh tistih, ki se vedno iščejo pravice.

SPORED PRIREDITEV:

Ob 8.30 zjutraj: Tek na 50 metrov najmlajši in mladinke tek na 100 metrov mladinci met kroglice mladinci met diska mladinci met kopja mladinci

Gornje tekme so veljavne za pokal 1. maja: Točke se bodo šteli kakor pri tekmar čez drn in strn in bomo imeli mladinski krogel, ki si jo pridobil največ točk ter si tako priboril prvomajski kopzi.

Ob 13.30 uri: Nogometna tekma Ob 14.30 uri: Kolesarska tekma (Sovodnje, Gaborje, Doberdob, Jamije, Standerž in Sovodnje).

Po kolesarski tekmi: Tek čez dra in strn: na 600 metrov: najmlajši in mladinke na 3.000 metrov: mladinci

Vpisovanje za posamezne tekme bo na igrišču od 8. ure do začetka tekme. Tekma čez drn in strn je veljavna za prehodni mladinski pokal, ki ga ima sedaj mladinski odsek iz Standerža. Tudi za kolesarsko tekmo s odočene lepe nagrade.

Ob 16.00 uri: Govor o pomenu 1. maja Ob 16.30 uri: Pevski koncert Ob 19.00 uri: Nagradno plezanje na mlaj in prosja zabava.

VOZNI RED NA PRVOMAJSKO PROSLAVO

Iz Stavedjana (od Dvora) ob 7.30 in ob 12.30 Iz Oslavja (pod spomenikom) ob 7.40 in ob 12.40 Iz Pevne (pod spomeniku) ob 7.50 in ob 12.50 Iz Podgorje (pri Zadrugi) ob 8.00 in ob 13.00 Iz Jamelj ob 7.30 in ob 12.30 Iz Doberdoba ob 7.45 in ob 12.45 Iz Poljan ob 7.55 in ob 12.55 Iz Dola (pri Devetkahih) ob 8.05 in ob 13.05

Najmlajši, ki se bodo udeležili dopoldanskih tekem, so lahko vrnejo domov z avtobusom, ki bo v prvih popoldanskih urah napravil povratno vožnjo. Večerni odhod avtobusov bo javljen po zvočniku na igrišču. Pevci, športni tekmovalci in otroci bodo plačali polovično vožnjo.

Živel prvi maj, praznik delavcev, ki se bore proti svojim zatiralcem!

sem videl. Ko sva z našim fotografom prišla v ta kraj, sva obstala. Ze ob vohodu v vas je delala skupina ljudi, razkopavala in nalagala na vozove ruševine požgane šole, na glavnem trgu pa je bilo vse živo. Niti avtomobila nista mogla obrniti. Tu je delalo 45 prostovolcev pri točenju kamenja, poravnanju navočenega gramoza in peska ter pripravljanjem napisa za prvi maj. Vsi bivši partizani in aktivisti so se obvezali, da bodo ta dan napravili vsak po 10 ur na čast prvega maja. Pri tem jim pomagajo tudi člani SIAU. Velik napis: Živel 1. maj, dan solidarnosti delavskega razreda vsega sveta bodo postavili na slavalok ob vohodu v vas.

Na mestu nekdanje šole bodo postavili Momjanci spomenik 63 padlim borcem. Tudi v bližnjem Kučibregu dela frontna brigada, ki ima 30 članov. V samih 4 dneh je ta brigada napravila 674 prostovolnih ur v proslavo prvega maja. Naročili so naj povemo, da je to odgovor vsem tistim v Trstu, ki se vedno sanjajo: Ritornemo... Nič ne bo. Vse take sanje bodo za vedno ostale le pobožna želja. Tu

Marušičih in šteje 45 članov. Tudi ta dela za 1. maj. Smilovcih in Sv. Maver pa so skupno postavili frontno brigado iz 42 članov. Tudi ti ne zaostajajo, saj so danes napravili že trideset jam in vanje postavili drogove za napetavo luči v vas. Vse drogove so pripeljali iz daljave 15 km.

Skarjavac je naselje, ki ima samo 7 hiš. To pa ni ovira, da ne bi bili tudi tu nekaj napravili za prvi maj. Zgradili so nov most 4 m širok in 9 m dolg čez potok Argila, ki teče po dolini.

Vse to je uspeh volitev, so nam dejali. Tako hočejo podpreti to zmago.

Frontna brigada 200 članov iz okraja

V Bujah so vadili za 1. maj telovadčne vaje v zadrugičkov domu. Kar dobro že gre. Tudi drugič se tu živo pripravljajo. Vse vasi v okraju tekmujejo med seboj, katere se bo lepše predstavila za 1. maj.

Včeraj v petek je odšla II. frontna brigada, ki ima 200 članov, na melioracijska dela v dolini Mirne. Na šestih večjih vodotokih so vaje za nastop. Vsa vrstaska prosvetna društva nastopajo vsak dan po vseh s riveditvami.

Tudi v tisti Materadi, kjer o fasisti že takoj od nastopa soglasni hrvaško šolo, je vse la nogah. Vsek dan je prostovoljno delo pri zadrugičkov domu in popraviljanju ceste. Tu se vodi 22 mladine, ki bo tudi nastopila.

Na povoljnim sestanku so

PIONIRKE IZ BUJŠĆINE SE PRIPRAVLJAJO ZA PRVOMAJSKI NASTOP.

AVTOBUSNI VOZNI RED PROGE KOPER-KROZERA-SEČJOLE

Odh.	19.15	Koper	Prih.	6.50
	19.35	Krozera		6.35
	19.45	Bandelj		6.25
	19.55	K. Sečjole		6.20
Prih.	20.00	Sečjole	Odh.	6.10

AVTOBUSNI VOZNI RED PROGE KOPER-IZOLA-BUJE

Odh.	7.30	Koper	Prih.	17.55
	7.40	Izola		17.45
	7.50	Strunjan		17.35
	8.00	Portoroz		17.25
	8.10	Sv. Jernej		17.15
	8.20	Sečjole		17.05
	8.30	Kaldanija		16.55
Prih.	8.40	Buje	Odh.	16.45

AVTOBUSNI VOZNI RED PROGE KOPER-MAREZIGE

Odh.	Koper	13.15	18.15
	Vanganel	13.30	18.30
	Babici	13.45	18.45
Prih.	Marezige	13.55	18.55

Odh. Marezige

Odh.	Marezige	6.10	14.25
	Babici	6.20	14.35
	Vanganel	6.35	14.45
Prih.	Koper	6.50	15.05

AVTOBUSNI VOZNI RED PROGE KOPER-SV. ANTON

Odh.	18.15	Koper	Prih.	6.50
	18.25	K. Bertoki		6.40
	18.35	Pobegih		6.30
	18.40	Cezarij		6.25
Prih.	18.45	Sv. Anton	Odh.	6.20

Jugoslovanska vojska darovala traktor delovni zadrugi v Segetu

Člani kmetijske delovne zadruge v Segetu so imeli preteklo nedeljo obisk komandanta odreda JA iz Portorosa. Ta dan so vojski in častniki JA zopet pokazali kako so povezani z zemljo in kako so povezani z njenim kmetijsko-delavskim ljudstvom.

Naši vojaki so izkoristili to priliko, da so pomagali zadrugičkov pri delu. Zlasti je, da so jim razno poljsko orodje pokazali. Tako je več kot 200 vojakov v bratskem sodelovanju z kolektivisti šlo na prostovoljno delo. Razume se, da so bili tovarši in tovaršice v Segetu prijetno presenečeni, ko so spoznali, da so ti sinovi nove Jugoslavije prešli z pravo socialistično zavestjo, ki sloni med drugim tudi na načeln, da so pripravili veselje prijeli za delo, kadar gre za napredek in gospodarski uspeh skupnosti.

Do končanem prostovoljnem delu je komandant odreda izročil obdelovalni zadrugi v Segetu traktor kot dar jugoslovanske vojske. Ta veličastni četi vojske, ki je s svojim junam v krvavo osvobodila Istrsko okrožje, je še bolj povzdignil pomen utrjenega bratstva med vsemi tremi na-

rodi. Istočasno bo traktor v velikom pomoči in korist segetske delovnemu kolektivu, ki bo na ta način še povečal svojo proizvodnjo.

Slavje, ki se je pri tem razvilo, je trajalo pozno v noč in razni govorniki kot predstavniki JA in kolektivistov so poudarili povezanost Istrskega ljudstva do naše vojske in hvaležnost vsega prebivalstva.

Umag

Smrt zavednega partizana

V vasi Tigor pri Umagu so 27. t. m. pokopali tov. Trenta Ivana. Pogreba so se udeležili vsi nekdanji partizani, aktivisti in protifašisti iz Umaga, ki so hoteli s tem izkazati zadnjo čast pokojniku. S smrtjo tov. Trenta, ki je umrl nenadne smrti, ko se je podal na delo, obkrojuje okolica Umaga enega najboljših tovaršev in partizana iz leta 1943 ter odločnega borca proti okupatorjem.

Pok. Trenta, ki se je že 1943 uvrstil med partizanske enotice, je bil v borbi ranjen ter je bil zaradi zdravja prisiljen vr-

niti se domov. Nacijski so se takoj maščevali nad njim in po dolgotrajnem mučenju so ga poslali v internacijsko taborišče v Nemčijo. Njegova krepka narava je premagala vse trpljenje, tako da se je vrnil po slo-mu Nemčije k svoji družini in k tovaršim v Umagu, kateri so imeli vanj vedno veliko zaupanje, in so ga tudi visoko cenili. Z največjim navdušenjem se je lotil po končani vojni dela za obnovo, sodeloval pa je enako uneto pri graditvi socializma. Toda tegobe, ki jih je moral preživeti v času vojne, neumorno delo, kateremu se je posvetil po povratku v domovino so vseeno izžarale njegove sile.

Čast spomenu tov. Trenta!

Občni zbor Konsumnega društva v Pobegih

Konsumno društvo z.o.j. v Pobegih bo imelo danes, 30. aprila ob 14. uri popoldne svoj redni letni občni zbor, ki se zaradi tehničnih ovir ni vršil 2. aprila, kot je bilo javljeno v časopisih.

Dnevni red ostane isti:

Razdeljevanje sviloprejkinih bub

Pokrajinski inšpektorat za poljedelstvo sporoča, da bodo danes 29. t. m. pričeli z razdeljevanjem sviloprejkinih bub pri Kmetijskem konzorciju v Romansu. Jutri, 3. aprila bodo sviloprejkine bube razdeljevali tudi pri konzorciju v Krminu. Z razdeljevanjem bodo zaključili v Romansu 2. maja, v Krminu pa 3.

Naj bo 1. maj obsodba politike imperializma, ki hoče mešetariti z našim ozemljem na škodo ljudskih interesov, demokracije in miru!

ŽIVEL 1. MAJ praznik dela

(nadaljevanje s 1. strani)

lucionarne borbe, zapustila borbeno linijo in vztrajno ter odločno brani osnovne položaje demokracije.

Kaj so napravili kominformisti? V imenu lažnega internacionalizma, ki odraža suženstvo revizionistične politike državne hegemonije vlade Sovjetske zveze, skušajo razložiti delavcem in demokratom, da gre do interese borbe za socializem po poti izdajstva interesov tujkajšnje demokracije. Delavcem pojasnjujejo, da se je treba pridružiti reakciji, da je treba z vsimi silami podpreti reakcijo v njeni borbi proti pridobitvam antifašistične osvobodilne borbe in da se tako služi internacionalizmu za višje interese socializma. To izdajstvo se je pokazalo v vsej svoji goloti posebno ob priliki volitev za ljudske odbore v jugoslovanski coni. Tako so kominformisti v italijanskem parlamentu razglasili potrebo enotne fronte z italijansko imperialistično antifašistično reakcijo za krizirsko vojno razseda in imperializma proti ljudski oblasti v jugoslovanski coni in proti socialistični Jugoslaviji, dočim se tržaški kominformisti temu odzivajo s sto in sto drugih manifestacijami, ki so posebno te dni dosegle vrh v naših občinskih svetih in z njihovo aktivno udeležbo pri zboru gospodarjev in delavskih zbornicah kot protest proti delavcem v jugoslovanski coni.

Izdajstvo interesov delavskega razreda, ki so na izvedli kominformisti, je sedaj postalo tako popolno, da je zasluzilo pohvalo tudi odkritih fašistov pri MSI, ki so presodili politično kominformizma kot najbolj energično in dosledno in kot najbolj primerno za čuvanje interesov reakcije in italijanskega imperializma.

Ko kominformisti tako razglasijo z besedami svojo zvestobo marksističnemu komunizmu, so v praksi, na terenu razredne borbe, v taboru reakcije, in to odkrito, celo brez krinke.

To prijateljstvo, ta kominformistična prisrčna ljubezen do reakcije jih povsem naravno vodi tako tu v Trstu kakor tudi v Italiji do tega, da se izogibajo sleherni zaščitni razredne borbe in da odzve-majo vsako ostrino, stvarno trenje, vsako dejansko nasprotje med delavci na eni strani ter gospodarji bank in zemljo na drugi strani. Kominformistična razredna borba postaja vedno bolj parlamentarna vedno bolj edipolitična. Besedne resolucije, visoko doneče izjave v parlamentu in izven njega vedno bolj nadomeščajo delavsko, konkretno akcijo množic, dočim se sleherni spontani manifestacija take akcije takoj

zaduši s plazom resolucij in abstraktnih govorov, ki so brez zaključkov in daleč od dejanskih potreb praktične dejavnosti delavskih množic. Ne smemo se torej čuditi, če imenuje reakcija to kominformistično politiko "pravoslavni komunizem, dočim imenuje revolucionarno kritiko te politike "stolizem ali enacionalistični komunizem".

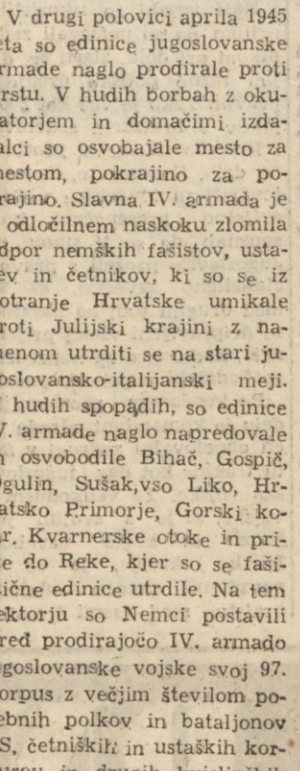
Kaj lahko pričakuje naše delovno ljudstvo od kominformizma, ki organizira zapore skupno z gospodarji in z delavsko zbornico? Ali je mogoče, da bi kominformisti napravili kar koli resnega v korist delavskih množic če drugega ne na gospodarskem področju? Prav gotovo ne. Stevilni delavci upajo ali mislijo, da je izdajstvo kominformistov prehodna bolezen, ali pa trenutna taktika, mislijo ali upajo, da se bodo njihove visoko doneče besede kljub temu nazadnje pretvorile v nekaj praktičnega in dejanskega v podporo njihovih razrednih interesov. Ta iluzija obstaja, toda danes v Trstu dokaj naglo pojem.

Danes postaja vedno bolj jasno množicam kakor tudi vedno večjemu številu kominformistov, ki so v dobri veri, da izraža politična linija tako imenovanih "stolizov", ki se ni nikoli spremenila in ki predstavlja neposredno nadaljevanje one politike, ki je zadržala italijanske in jugoslovanske delavske množice proti fašistom in izkoriščevalcem v osvobodilni borbi in po maju 1945. Osnovne interese delavcev. Vedno jasneje postaja tržaškim delavcem, da so ostali tako imenovani stolizi na braniku revolucije, dočim so se kominformisti umakili na linijo reakcije in imperializma. Kominformisti niti več ne skrivajo tega svojega prehoda v tabor reakcije in stalno govorijo o enotni akciji z najbolj reakcionarnimi strankami, z najbolj brestialno rasističnimi in zagrizenimi silami proti interesom delavcev, demokracije in socializma. V Trstu je ta zmožnost kominformizma, združiti se tudi z najbolj zagrizenimi sovražniki delavskega razreda in demokracije pomembna in lahko potencialno pojasnjuje vse možnosti evolucije mednarodnega kominformizma.

M. B.

Borci Jugoslovanske armade so osvobodili Trst

V drugi polovici aprila 1945 leta so edince jugoslovanske armade naglo prodirale proti Trstu. V hudih bojih z okupatorjem in domačimi izdajalci so osvobodile mesto za mestom, pokrajino za pokrajino. Slavna IV. armada je v odločilnem naskoku zlomila odpor nemških fašistov, ustaveš in četnikov, ki so se iz notranje Hrvatske umikale proti Julijski krajini z namenom utrditi se na stari jugoslovansko-italijanski meji. V hudih spopadih, so edince IV. armade naglo napredovale in osvobodile Bihac, Gospić, Ogulin, Sušak, vso Liku, Hrvatsko Primorje, Gorski kotar, Kvarnerske otoke in prišle do Reke, kjer so se fašistične edince utrdile. Na tem sektorju so Nemci postavili pred prodirajočo IV. armado jugoslovanske vojske svoj 97. korpus z večjim številom posebnih polkov in bataljonov SS, četniški in ustaški korpusov in drugih kvilinskih edinic. Vse te sovražne edince so se upirale na utrjeni črti, ki so jo zgradili Italijani na bivši jugoslovansko-italijanski meji. Stevilni bunkerji so varovali na tisoče hitlerjevskih razbojnikov. Minska polja in žične ovire so jim še bolj pomagale.

Toda vse to ni nič pomagalo. Borci IV. armade so se zavedali, da jih za to jednako in svinčeno steno čakajo bratje Slovenskega Primorja, Trsta in Istre, da so tam njihovi slovenski, hrvaški in italijanski soborci, ki se borijo na življenje in smrt za narodno in socialno osvoboditev. Zato je bil njihov naskok še močnejši. Z juriš so

prodrli v obrambno črto, razbili odpor betona, jekla in fašističnih bajonetov ter tolkli fašistično svojat, ki se je zvijala v zadnjih zdihljajih. Obšli so Reko in s tankovskimi edinicami na čelu v nekaj dneh prodrli do vrat Trsta. V tej akciji so osvobodili St. Peter, Ilirsko Bistrico in številne druge manjše kraje. Tri kolone so naglo prodirale proti Trstu, v notranjost Istre in proti Gorici. V zaledju pa so edince primorskega IX. korpusa uničevale zadnje postojanke okupatorja, prodirale proti Trstu, Cedadu, Vidmu in obkoljevale Trst z zapadne strani.

Druge izkrcavalne edince IV. armade so zavzele del vzhodne obale Istre in, potem ko so zasedle Buzet, prodirale do južnih in južnovzhodnih predmestij Trsta. Enote jugoslovanske armade so od vseh strani obkrožile Trst.

30. aprila se je pričela bitka za osvoboditev mesta Trsta. Napad je bil odločen. S podporo vojaških enot tržaškega protifašističnega gibanja, pod vodstvom komande mesta Trst, so edince IV. armade vdrl v mesto in vodile ulične borbe. V Trstu je sovražnik razpolagal z različnimi silami. Poleg hitlerjevskih kopnih edinic, morarice in policije so bile v sestavi nemških oroženih sil tudi edince italijanskih fašistov: Guardia civica, "X. MAS", Brigate nere, kveturini itd. Vsega skupaj so šte le sovražnikove sile okrog 25.000 oroženih mož. Po vseh strateških točkah v mestu, na križiščih, ob vhodu v mesto, v tovarnah in v pristanišču so nemški fašisti zgradili betonirane bunkerje za polnične borbe. Proti tem silam so juršali junaki borci jugoslovanske armade in tržaški antifašisti.

Medtem ko so v borbah za Trst junaki padali jugoslovanski vojniki ter slovenski in italijanski partizani, se je italijanska reakcija pripravljala, da po izgonu nemških fašistov prevzame ponovno oblast v svoje roke. Na račun žrtve jugoslovanskih narodov in tržaškega demokratičnega ljudstva so hoteli ponovno stopiti na vrat delovnemu človeku. Ustanovili so tako imenovani Comitato di liberazione nazionale di Trieste. Ta Comitato naj bi v Trstu predstavljali italijanske sile odpora.

Njihova orožena sila pa je sponela na kolaboracionističnih edincih Guardia civica in republikov, kateri člani so se stavu nacistične vojske, vrtili "arastrelamente" proti slovenskim in italijanskim partizanom, požigali slovenske domove, mučili in ubijali ljudstvo. Ljudska vstaja jim je preprečila te načrte. Kolaboracioniste so razorožili vojaške edince tržaškega antifašističnega odporiškega gibanja.

Prvega maja jutraj, ko so se antifašistične organizacije že pripravile, da bodo v svo-

bodi praznovali svoj delavski praznik, so se polnične borbe razvile po vsem mestu. Jugoslovanske edince in edince odporiškega antifašističnega gibanja so z naskoki na bunkerje likvidirali zadnja gnezda fašistov, ki so se krevčito upirali. V peklenem ognju sovražnikovega orožja in v zahrbtnih napadih fašistov, ki so napadali osvoboditelje s streh in stanovanj, so enote jugoslovanske armade prodirale proti obali in jo zasedle. Sovražnikov odpor v mestu je bil zlomljen. V Tržaškem zalivu pa je skupina nemških oroženih ladij še vedno obstreljevala mesto in skušala ovirati očesovalno akcijo. Artilerija jugoslovanske armade jih je pregnala in v tej akciji je bilo zaplenjenih 25 brodov, 6 pa potopljenih. Trst je bil osvobojen. Samo še na gradu, v Sodni palači in na Montebellu se je nemški okupator še upiral. Drugi dan so bile tudi te postojanke likvidirane. V mestu se edince jugoslovanske armade zajele 14.000 sovražnih vojakov.

V teh zadnjih bojih za osvoboditev Julijske krajine in Trsta je dala svoja življenja 8.000 borcev slavne Jugoslovanske armade.

V istih dneh so edince IV. armade in IX. korpusa osvobodile Gorico, Tržico in Vi-

bi. Oči vsega Primorja so bile uprte v Trst, kjer se stekalo vse žile primorske zemlje, 500.000 letakov je bilo raztošenih po njegovih ulicah. Tro-sili so jih slovenski in italijanski aktivisti. Nešteti napisji so klicali z uličnih sten: Živel Trst v svobodni Jugoslaviji! Živel Tito!

Prav na dan obletnice so italijanski mladinci zažgali akresa v mestu: zgorela je nemška avtogaraza v ulici D'Azeglio z avtomobili in skladiščne benicine. Stitje mladi atentatorji so po izdajstvu fašistične mestne straže, ki se je pripravljala, da preyzame v imenu italijanskih šovinistov oblast iz nemških rok, padli okupatorju v roke. 28. aprila so bili svojo mlado življenje za italijansko-slovensko bratstvo, zvečer pa je v mestu izbruhnil upor, katerega nosilci so bile zlasti delavske množice obeh narodnosti.

Dan pred obletnico OF je Glavni štab Slovenije ukazal IX. korpusu, da se takoj prebije na odsek Trsta ter začne borbo za Trst (depeša št. 2400). IV. jugoslovanska armada je za obletnico OF osvojila Ilirsko Bistrico, St. Peter na Krasi ter se s tankovsko brigado blizala Trstu.

Veliko delo, ki ga je začela, organizirala in vodila naša Partija, je rodilo najlepše sadove. Zmagovito je potekala bitka za svobodo naša zemlje in njenega svobodoljubnega človeka. Na Primorskem pa je naša Partija napravila še več: široko množico dveh narodnosti je zajela v pravem borbenem bratstvu, ki je pokazalo svojo moč tudi pozneje, ko se je začela diplomatska borba za Trst. Če danes ni več onih udarnih organizacij, je to "zasluga informbirojevske politike. Toda velika ideja ni umrla; raste, dela in se bori in zmaga, bo, ker je ideja prave demokratičnosti, izraz zdravega glovškega hotenja.

I. J.

dem. V Evropski pižini se je jugoslovanska armada srečala z zavestnimi edinicami, ki so prodirale iz Italije. Druge enote pa so usmerile svoj napad in zasledovale bežeče nacistične proti Avstriji. Ob Soči so kolone IV. armade korakale proti Koroski, osvobodile Beljak in skupno z drugimi jugoslovanskimi edinicami vso Korosko.

Bitka za Trst se je končala. Medtem ko so v raznih krajih mesta še pokale puke so se množice zbirale po tržaških ulicah in praznovali zmago osvobodilnih sil. Po 30 letih fašističnega zatiranja je tržaško delovno ljudstvo prvič v svobodni praznovalo svoj delavski praznik 1. maj. Ta dan je bil največja manifestacija slovensko - italijanskega bratstva, ki je zraslo s skupno prelikto krvjo v večletni oroženi borbi proti nacifasizmu. Množica 100.000 ljudi je manifestirala po tržaških ulicah.

Za tržaške demokratične množice je 1. maj tembolj pomemben, ker predstavlja tudi dan osvoboditve. Danes ima ta dan še večji pomen. Vse pošteno demokratično ljudstvo ga praznuje v borbi proti vojnojunakškim imperializmu, v borbi proti kominformističnim revizionizmom, Vidljivi kominformisti gredo danes po poti italijanske buržoazije, do poti

zanikanja pridobitev narodnoosvobodilne borbe. Kominformisti skušajo na vsak način odvrniti ljudske množice od njenih pridobitev in se danes stamujejo junake borbe tržaškega proletariata. Kominformistični revizionizem hoče, da bi tržaške množice pozabile svojo preteklo borbo za osvoboditev in delajo vse, da bi jih spravili na staro pot, na pot hlapčevanja buržoaziji. Zato se danes zaganjajo v vse, kar spominja na antifašistično borbo, stranjuje se spominja 8.000 padlih borcev za osvoboditev Julijske krajine. Danes so ali tako daleč, da se večje z italijansko buržoazijo in postavljajo zahtevo za priključitev Trsta in celotnega Tržaškega ozemlja k Italiji. Pranzovanje 1. maja pa so spreminili v borbo proti tržaškemu gibanju.

Prav zato praznujejo danes demokratične množice. Trsta svoj 1. maj v borbi proti imperializmu, v borbi proti kominformističnemu reakcionarnemu revizionizmu, v borbi za mir, delo in kruh, za znano bratstvo z delavci jugoslovanske cone Tržaškega ozemlja, z delavci italijanske republike in z delavci socialistične Jugoslavije.

Naj bo letenji 1. maj dan borbe, tržaškega delavstva za demokracijo in socializem!

Obletnice Osvobodilne fronte v Primorju in Trstu

Razpad stare Jugoslavije je pretresel slednjega Primorja. Meja je bila huiša od kitajskega zidu in ni dovoljevala, da bi mogli spoznati gnihlo Karadordjeve države, od katere je slovensko ljudstvo Primorja pričakovalo odrešenje iz svoje sužnosti. Kaj sedaj, je bilo težko vprašanje, odgovor pa se je zdel še težji.

Prisel pa je neradoma: Odmev partizanskih pušk, ki so zapokale na Gorenjskem, je odklenil do Trsta in Gorice. Prislil so nato prvi letaki, ki so govorili o OF, prislil prvi aktivisti; iz roke v roko so se posamezne številke "Slovenskega poročevalca" in "Osvobodilne fronte". Skrivnost razsula stare države se je začela razčiščevati, ljudstvo je počasi začelo spoznavati resnico, da države, od katere so pričakovali boljše bodočnosti, ni uničila samo fašistična sila, uničevala so jo že leta njeni gospodarji, ki so vladali proti ljudstvu.

Spoznanje vsake resnice je težko, toda če gre za bitli ali ne biti, kar zahteva naglih dejanj, postane nujno hitrejšje. Tako so že 1941. leta počile prve puške tudi v "Julijski krajini", eksplozirale so prve mine pod vagoni, v katerih so se vozili okupatorjevi vojaki. V Trstu so delali prvi aktivisti partije, ki so organizirali ljudske množice. Decembrski vdor policije je zadel prve organizacije, a ni mogel uničiti gibanja.

1942.

Ob prvi obletnici OF jih je bilo na Primorskem in v Trstu še zelo malo, ki so vedeli za 27. april, za Osvobodilno fronto, ki živi in dela, se bori, pa je ob drugi obletnici vedel že vsak dorasčajoči otrok. Organizacijsko OF rā se začela ljudskih množic, dāsi je malo pred oblet-

nico bil prvi sestanek vseh aktivistov Primorja na Sv. gori pri Gorici.

Prva obletnica je potekla pod vtisom borbe na Nanosu, kjer je 18. aprila petdesetero slaboboroženih partizanov pokazala, da junštvo, zagrizena borbenost, zlasti pa se zavest, da je ljudstvo z njimi, namostmi neizkušnost v taktiki in strategiji. Iz borbe enote proti štirinajstim do zob oroženim sovražnikom se je izvila in prevrila pivska četa, skozi štiri sovražne obroče se je prebil Vojko-Janko Premrl s svojim vodom: Vipavške čete. Drugi njen vod, ki ga je vodil Pavle Rož in iz kril umik, je deloma padel, deloma bil zajet z njim vred. Italijanska bomba, s katero se je hotel končati, mu je odrgala le roko. Padel je, obsojen na smrt, v Rimu 25. junija obnem z devetimi tovarši.

Odmev Nanosa je bil močan. Cui ga je v Trstu Blaž-Darko Marušić, na Krasu Stjenka, oba se neznaka v svojem ilegalnem delu ob Vojku, ki je začel postajati legendarni junak ljudstva. — Nanos je pa tudi povedal, da bo borba še težka in dolga.

1943.

Ob drugi obletnici OF je Primorje že razdeljeno na okrožja in okraje. Delujejo že mnogi krajevni odbori OF. Načrtno so začeli rasti po prvi partijski pokrajinski konferenci decembra 1942, ko je bil za formiran Solski odred iz štirih bataljonov: Gregoričevega, ki je na stal avgusta, Tolminksega, Kraskega in Briskega. Dotok bor-

cev je bil množičen.

14. februarja 1943 je bila v Lokah pri Kromberku konferenca delegatov iz vseh okrožij. Tu je bil organiziran primorski pokrajinski plenum OF, v katerega je bil sprejet tudi delegat italijanske manjšine. Njegova navzočnost je odprla rovo obdobje slovenske politike v Primorju. Plenum je obsodil dotadano slovensko meščansko politiko, ki ni znala niti zveze z progresivnimi elementi. V sedmi točki je Plenum poudaril, da pomeni OF prelom v pogledu osnov slovenske narodne politike, saj je ljudstvo samo sprejelo svojo usodo v svoje roke, zagrabilo za orožje, da si pribori z dobro mislečimi Italijani svobodo in oblast. V teh točkah načelno izražena diferenciacija začena postajati vedro bolj last ljudskega mišljenja, ki kritično gleda na svoje dotodanje enarodne voditelje.

V tem znamenju je stala druga obletnica OF. Bila je krvava, žrtve so se množile. Vojko je bil že mrtve; podlegel je težki rani, ki jo je dobil ob napadu v Idrijski Beli 15. februarja 1943.

10. aprila je izšla odredba Primorske operativne cone, da se formirata prvi dve primorski brigadi. Glavni štab Slovenije je poslal namestnika komandanta slovenskih partizanskih čet Branka Hrusta-Jaka Avšiča, ča med ofenzivo, ki je divjala proti narodnoosvobodilni vojski v vsej Jugoslaviji, prode v Benesko Slovenijo in razbremenil naše enote.

Gregoričeva brigada se je

fornirala spotoma, med borbami. Dan pred drugo obletnico OF, 26. aprila, bi se morala na Goloburju pri Bovecu formirati Gradnikova brigada. Našel se je izdajalec, ki je za Judežovo plačilo obvestil Italijane. Nas bataljon je bil presenečen in napaden na zelo neugodnih položajih. Devet ur je trajala borba proti skoraj trikratni številni premoči sovražnika, da ne govorimo o njegovi orožni živji. Stiri deset borcev je padlo, med njimi tov. Florijan Cveto Močnik, ki naj bi bil komisar nove brigade, in tri partizanke; stolina ostalih borcev se je v zgodnjem mraku junaka prebila.

V Trstu je ob drugi obletnici Osvobodilna fronta že živo delala. Vila v Ulici Bellosguardo policijska tolpa sadista Colotti. Ja povesta samo to, da je bila fašistična zver tudi tu začela živiti in je prav zato začela besneti. — Darko Marušić-Blaž je še usel aretaciji iz drvečega tramvaja, padel pa je Lojze-France Medved, padla je italijanska aktivistka Alma Vivot, ki je nešteti drugi... Borba se je pa kljub divjanju nadaljevala. Posamezni Italijani so po zgledu Alme Vivotde že delali roko v roki s Slovenci.

1944.

Ob tretji obletnici OF so goreli kresovi po vsej primorski zemlji; gledali so jih Trst, Gorica, Beneška Slovenija. Ljudstvo je že čutilo, da živi v novi Jugoslaviji. Ob razsulu fašistične Italije je spontano, množično zagrabilo za orožje in tako glasovalo za novo državo. Zažvelo je prvo svobodo, ko je politično in oblastno vodstvo v

celoti prevzela OF. 16. septembra je vrhovni plenum OF proglasil priključitev. Slovenskega Primorja je svobodni Sloveniji in Jugoslaviji in s tem samopodril ljudsko voljo Primorja. Kočevski zbor in druge zasedanje AVNOJ sta to priključitev slovensko sankcionirala. Za primorsko ljudstvo sta ti dve potrditvi prvi slovenski in jugoslovanski zakon.

Vojska je narasla. Ob tretji obletnici OF je primorski IX. korpus z dvema divizijama, kjer vsaka je štela po tri brigade, preživel v teku šeste sovražne ofenzive vsak mesec po eno krajevno ofenzivo in na vsako je odgovarjal s svojo protiofenzivo. Prav pred obletnico OF se je začela sedma ofenziva, ki je v Primorju trajala od 13. do 23. aprila. Drugo fazo sovražne ofenzive je štab IX. korpusa izigral in udaril na jezo leznico Košana—Logatec in jo na več mestih porušil; sabotažna enota Vojkove brigade je vdrla v Postojnsko jama in zažgala skladišče bencina (2. aprila 1944).

V Trstu je 23. aprila končalo svojo narodnoosvobodilno borbo 52 talcev; med njimi je bila mlada Zorka Grmek. Sovražni bes ni mogel zatreti ljudskih sil, ki so se pod vodstvom svoje Partije borile za boljšo bodočnost. Za obletnico OF so iz nekaterih tovarniških dimnikov v Trstu visele naše in italijanske zastave z rdečo zvezdo, vsepovsod so napisji nevidnih oznanjani: Neuničljivi smo, Italijansko-slovensko bratstvo je bilo že potrjeno v krvi.

1945.

Zadnja obletnica OF v bor-

bi. Oči vsega Primorja so bile uprte v Trst, kjer se stekalo vse žile primorske zemlje, 500.000 letakov je bilo raztošenih po njegovih ulicah. Tro-sili so jih slovenski in italijanski aktivisti. Nešteti napisji so klicali z uličnih sten: Živel Trst v svobodni Jugoslaviji! Živel Tito!

Prav na dan obletnice so italijanski mladinci zažgali akresa v mestu: zgorela je nemška avtogaraza v ulici D'Azeglio z avtomobili in skladiščne benicine. Stitje mladi atentatorji so po izdajstvu fašistične mestne straže, ki se je pripravljala, da preyzame v imenu italijanskih šovinistov oblast iz nemških rok, padli okupatorju v roke. 28. aprila so bili svojo mlado življenje za italijansko-slovensko bratstvo, zvečer pa je v mestu izbruhnil upor, katerega nosilci so bile zlasti delavske množice obeh narodnosti.

Dan pred obletnico OF je Glavni štab Slovenije ukazal IX. korpusu, da se takoj prebije na odsek Trsta ter začne borbo za Trst (depeša št. 2400). IV. jugoslovanska armada je za obletnico OF osvojila Ilirsko Bistrico, St. Peter na Krasi ter se s tankovsko brigado blizala Trstu.

Veliko delo, ki ga je začela, organizirala in vodila naša Partija, je rodilo najlepše sadove. Zmagovito je potekala bitka za svobodo naša zemlje in njenega svobodoljubnega človeka. Na Primorskem pa je naša Partija napravila še več: široko množico dveh narodnosti je zajela v pravem borbenem bratstvu, ki je pokazalo svojo moč tudi pozneje, ko se je začela diplomatska borba za Trst. Če danes ni več onih udarnih organizacij, je to "zasluga informbirojevske politike. Toda velika ideja ni umrla; raste, dela in se bori in zmaga, bo, ker je ideja prave demokratičnosti, izraz zdravega glovškega hotenja.

I. J.

V STAVBI SODNJE SO NEMCI NUDILI SE POSLEDNJI ODPOR, TODA ZAMAN. VDATI SO SE MORALI NASI SLAVNI JUGOSLOVANSKI ARMADI

bi. Oči vsega Primorja so bile uprte v Trst, kjer se stekalo vse žile primorske zemlje, 500.000 letakov je bilo raztošenih po njegovih ulicah. Tro-sili so jih slovenski in italijanski aktivisti. Nešteti napisji so klicali z uličnih sten: Živel Trst v svobodni Jugoslaviji! Živel Tito!

Prav na dan obletnice so italijanski mladinci zažgali akresa v mestu: zgorela je nemška avtogaraza v ulici D'Azeglio z avtomobili in skladiščne benicine. Stitje mladi atentatorji so po izdajstvu fašistične mestne straže, ki se je pripravljala, da preyzame v imenu italijanskih šovinistov oblast iz nemških rok, padli okupatorju v roke. 28. aprila so bili svojo mlado življenje za italijansko-slovensko bratstvo, zvečer pa je v mestu izbruhnil upor, katerega nosilci so bile zlasti delavske množice obeh narodnosti.

Dan pred obletnico OF je Glavni štab Slovenije ukazal IX. korpusu, da se takoj prebije na odsek Trsta ter začne borbo za Trst (depeša št. 2400). IV. jugoslovanska armada je za obletnico OF osvojila Ilirsko Bistrico, St. Peter na Krasi ter se s tankovsko brigado blizala Trstu.

Veliko delo, ki ga je začela, organizirala in vodila naša Partija, je rodilo najlepše sadove. Zmagovito je potekala bitka za svobodo naša zemlje in njenega svobodoljubnega človeka. Na Primorskem pa je naša Partija napravila še več: široko množico dveh narodnosti je zajela v pravem borbenem bratstvu, ki je pokazalo svojo moč tudi pozneje, ko se je začela diplomatska borba za Trst. Če danes ni več onih udarnih organizacij, je to "zasluga informbirojevske politike. Toda velika ideja ni umrla; raste, dela in se bori in zmaga, bo, ker je ideja prave demokratičnosti, izraz zdravega glovškega hotenja.

I. J.

V STAVBI SODNJE SO NEMCI NUDILI SE POSLEDNJI ODPOR, TODA ZAMAN. VDATI SO SE MORALI NASI SLAVNI JUGOSLOVANSKI ARMADI

ZIVELA ENOTNOST DELOVNEGA LJUDSTVA MESTA IN DEŽELE!

PO PARTIZANSKIH POTEH

Skupno prelita kri in skupne žrtve

narodno-osvobodilni borbi in ljudski revoluciji

so porajale slovansko-italijansko bratstvo

DARKO MARUSIC - BLAZ

Septembra 1943. je bila na Primorskem prva velika svoda. Ljudje so se tu spominjali pošto spominjali njo na jo radi vpletali v svoje razpore. To je bilo tedaj prvi svobodni so pravili, karabinerji, vojaštvo, pripenec, fašistični ustrelji in uradni zapuščali kraje. Oči so se jim ob tistih trenutkih znova očale ognju prišerne, usobjemne sreče. »Dovolj so nas zadržali petindvajset let, nas izgnali z lastne zemlje in nas prikačali z davki. Dogodilo se je, da si še jajo nismo dali privoščiti doma. Nisi mi ga moral, v trgovino in tisti ter zbirati tiste cente za davek. Na Mašunu pod Snežnikom je bila v tistih dneh koncentracijska slovanska brigada, Čučar, Tomšičev, Čankar, Snežnik, Rabske ter partizanski posvet, na katerem je prišel s primorske strano, Blaž-Darko Marušić. Je vitez kot jelka, visok, ravnan, z rokami prepletenimi na prsih in z zamisljenim pogledom pred vami posvetovalne sove, ko ga zagledala nekako po deset letih. Nisem mogla skri-

ti veselja nad snidenjem. »Kaj je na Primorskem?«, to je bilo pre, kar sem ga vprašala. »Svoboda je zdaj, mi je bil odgovor. Tudi jaz sem bil v Trstu in v Trzinu je bil delo, ki je bilo težko, preživetje, ki so se bolj oželele nje. Neupolnjeni, nenčno, kakor duh, »Videla boš, da ne nekak toplo, »To se ne, da v eni sapi povedati. V beški sobi nekdanjega italijanskega lovkega dvorca, ki je sedel med drugim to, Luka-Fran Leskošek, in Tomaž-Dusan Kveder in Nicolaj-Vlado Ambrožič. Niso si svoje misli nekako izražali. Primorske imamo se enice so razorožile italijansko vojsko. Tisti, ki so praznili in ostopili v partizanske vrste. Ljudstvo daje temu svojemu trpljenju, toda tisti ljudstvu je treba pomagati. Ljudje potrebujejo organizacijo v vojski in na tleh doma, ki so med njimi žive. Sedem rok se je dvigalo v imenu. Ni prehodil čez dolge poti na Mašun. Oči so bil določen za isti večer ob 10.

Do jutra je bilo treba biti na Vipavskem. V Stomažih so partizanske vojske na

Primorskem in Narodnoosvobodilni svet na poti z Vogrskega v gorški okolici proti boljšim preglednejim postojankam. Skupna se je razstila v strelce. V predhodnici je bila slava Lukova patrila, šest ali sedem vrazje smelih fantov, ki jih je poznala in veljuba vsa Primorska. »Lukova patrila? Aha, kjer je Lukova patrila, tam je Luka. Nikoli ga ne zapusti. Fant je so vsak trenutek pripravljeno dati zanj življenje in mnogokrat so mu ga tudi že zares rešili. Vražje ga imajo radi. Pa kdo ne bi imel Luke rad? Cim ga spoznaš, ga vzljubiš za vselej.

Tako so o njem sodili partizani pri nas na Primorskem, ker jim je bil tak kot oče. Njemu so bile že znane primorske partizanske poti. On je prinesel junaku Vojku imevanje za komandanta in prispel k njemu v trenutku, ko je ležal že na smrt ranjen od fašističnih krogel. S svojo visoko, stasito krepko postavo se je razločeval od vsih. Meni se je zdel kot kakšna kralj Matjaž, ki dram tuji pri nas svojo spečo partizansko vojsko, ker je čas dozoreval in je prišla odločitev, da da priboji svobodo vsem dobrim, delovnim ljudem. Ni imel navade mnogo govoriti. Veliko je mislil in snoval, toda kar je rekel, je bilo stvarno, do kraja pretehtano in ni bilo ničesar oporekati. Tudi jaz je jahal na svojem rjavcu. Kdo ve, koliko poti je imel že za seboj po vsej Dolenjski in Notranjski. Z Nočlanom sta se od časa do časa tiho pogovarjala. Na Primorskem je čakalo težko odgovor: delo, organizacija vojske, formacija notih brigad in IX. primorskega korpusa. Vse to je bilo treba ustvariti skoraj na novo iz tistih malih partizanskih enic, ki so poprej operirale na tem ozemlju.

Nastajale so brigade: Gradnikova, Prešernova, Vojkova, Kosovelova, Gregorčičeva, Bazoviška, Tržaška, Natisona, Alma Vivoda, Fontanot. S ti-

njihovi vojski. Prosto so hoteli imeti, toda prav tega niso nikoli dosegli, ker so partizanske brigade ustavno uničevale na njej njihove tanke in oklepne automobile. Na Vogrskem so jih partizani odvijali in zadrževali ter je tako zaledje pridobivalo na času, ki ga je rabilo za najnujnejša dela.

Med St. Vidom in Razdrim so partizani napravili zasedo. Visoko vbrugo so oprezovali na nemške automobile. Počivali smo v obcestni hiši poleg nje, ko je pridrel prvi nemški avtomobil. Partizanske puške so se hkrati oglašile. Zadele so ga. Sofer in njegov spremljevalec sta bila lahko ranjena. Z velikimi težavami so avto potem spravili daleč od ceste na to stran. Tovarši Luka, Tomaž in Nočlan so imeli še opravke z ujetima Nemcem, vsi drugi smo se naložili na avto. Stroj je bil pokvarjen, toda cesta se je strmo spuščala v

SKOZI SNEŽNI METEZ, MRAZ, BURJO...

dolino in po asfaltu je samo teklo. Mala vipavska vasica Stomaž, prisljenjena ob pobočje Cavana, je bila tiste dni središče vsega dogajanja, poslaja na nadaljnji poti proti vrhovom Cavenškega in Naškoškega pogorja, kjer se za-

ne, partizanskih tehnik in tiskarn, politične šole, dramske družine IX. korpusa, tečaja za učitelje in pevovodje ter počivališče brigad po težkih in utrujajočih borbah.

Tu v Stomažih so bili tovarši Primož — Aleš Bebler, Jože Vilfan, Bevk, Matevž, Andrej Velušček in mnogi drugi sami sinovi primorske zemlje, ljudje ki so bili zrasti z njo in ki so v odločilnih in težkih trenutkih zagrabili za krmilo, da pripeljejo našo ladjo v varen pristan svobode in neodvisnosti. Primož vedno malce nasmejan, del tiste njemu lastne dobrote in razumevanja mu je vedno odseval z obraza in iz oči. Znal se je skloniti do borcu, jim brati njihove želje, pri vsem tem buden in čuječ. Ničesar mu ni ušlo, kar ga je zanimalo, in zanimalo ga je vse. Naši partizani so bili v svojem lokalpatriotizmu ponosni na to, da je primorski rojak, da je docela njihov med njimi in

SKOZI SNEŽNI METEZ, MRAZ, BURJO...

tudi on se je tako počutil. Če je bila prilika, so naše žene povabile tov. Vilfana na svoja zborovanja, key tako približali ciljev narodnoosvobodilne borbe jim res ni znal nihče kot on. Vse je bilo tako preprosto, kar jim je govoril, toda govoril jim je iz srca in zato je tudi našlo pot v njihova srca. Tovarši Bevk si je znal povod ustrediti svoj kot, kjer je po partizansko nemoten delal, čeravno so vse okoli njega ropotali pisalni stroji in so drugi tovarši narokovali strojepisam. Danes si kaj takega težko predstavljaj. V partizanih pa je bilo tudi to in še več močnej. Fizionomija Matevževoga obraza je mene vedno spominjala na slike Maksima Gorkoga in imela sem občutek, da mu je moral biti tudi po svoji duševnosti podoben, tako ves iz enega kosa, pravi proletarec, clovek, ki mrtev živi med nami Tržačani in nas spremlja v vseh naših borbah.

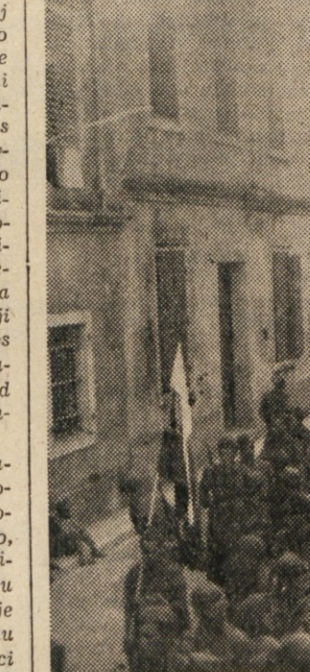
Tovarši, ki so tedaj na Mašunu dvignili roko, so se poslavliali. Odhajali so na svoja nova mesta v Kosovelovo, Vojkovo in Gregorčičevo brigado. O Sergeju Venturiniju je kmalu prišla vest, da je padel. Po njihovem odhodu je bilo, ko so pričeli Nemci ofenzivo na vsej fronti. Zvečer smo zvedeli o njej, umik pa je bil določen za drugo jutro. V zgodovini primorskega partizanstva je poznata kot ena najtežjih in se da v marsičem primerjati z zadnjo in najhujšo ofenzivo, ki se je začela sredi marca 1945 leta. Nemška vojska se ni nastila samo z ropanjem v dolini. Silila je gor v hrib na Prednejo in Otlico, kamor je naša kolona napravila premik. Divljala je po cestah, ki križajo Trnovsko planoto, in upanju, da z enim samim za-

FRANC LESKOSEK - LUKA

silo. Partizani so jo napadali iz zasede. Trnovski gozdovi in Kozje stene so jim potem ponujale počitek ter jim dajale zavetje.

Tudi naša kolona je šla drugi ali tretji dan ofenzive proti Kozjim stenam, ki jih naši partizani prav dobro poznajo. Visoke in težko pristopne rastejo v obliki venca iz tal v nizki prostorni vrtni vrhu strmega brega. Dogodilo se je izdajstvo in nekaj nemških vojakov se je prebrlo tudi v tisto divjino. Stražar jih je opazil in izstrelil rafal. V nekaj trenutkih so bile Kozje stene prazne. Z bliskovito naglico smo bili na nasprotnem griču, zasedli položaje in kroglo so žigale po njih. Iz neba, ki je bilo ves dan svinčeno težko, je pričelo deževati. Nastopilo je tisto dolgo jesensko deževje, ko komaj čakaš, da ga bo kraj. Tri ali štiri dni je trajalo in ves tisti čas smo se premikali dalje po gozdu v koloni, ki ji nisi videl konca in ki je sproti naraščala. Vmes so bili počitki za zajtrk, večerjo, obed — vse ob-

1943. - PRVA SVOBODA V VIPAVI.

enem. Tako in še veliko hujše je bilo v borbah življenje partizanskih brigad. Tla so bila prepognjena z mokroto, dračje je bilo težko od vlage, toda kljub temu je gorelo, če smo proti večeru zakurili, če smo bili gotovi, da nas dim ne bo izdal. Ko je skočil iz skal v Kozjih stenah, si je tovarši Matevž nalomil rebra. Z eno roko se je opiral na palico, z drugo na pokolno Katjo, ki mu je hotela pomagati. Nič ni rekel, samo

na obrazu si bral, kako ga boli.

Stopali smo po raztrgani kolovozu, ko se je pričel gozd rediti in je nenadoma posijalo sonce v vrhove dreves. Nekaj korakov pod nami smo zagledali cesto. Kot obroci smo se razveselili. Sonce in cesta, vse je prišlo kot prebujenje, kot da smo na novo zaživel. Držala je čez Vojšico na Vojško in dalje okraj Vojškega na Oblakov vrh in Tribuško dolino ter se dvigala iz nje na Lokve, Cepovan in Lokavec na Kanalskem.

V veliki kmečki hiši na Vojšici, takšni kot so povsod hiše v tistih krajih, smo se v prvem času udomili. Glavina vojske je šla dalje proti Cerknemu, ki je postal izmenoma sedež IX. korpusa. Ofenzive na IX. korpus so se vrstile in zaradi tega je razumljivo, da ni mogel ostati dolgo ne enem mestu. Zdal je bil v Cerknem in okolici, zdaj na Lokvah, zdaj v Cepovanu, zdaj v Predmeji, zdaj v Bačniku kot je pač zahteval trenutni položaj. Cilj Hitlerjevih hord in vseh nemških plačancev je bil uničenje IX. korpusa, zato da bi ga onespobili za njegovo najvažnejšo nalogo — osvoboditev Trsta in mu jo tako popolnoma preprečili. V domu na Vojšici je nastala prva številka Primorskega poročevalca, ki je bil osrednje primorsko glasilo pred Partizanskim dnevnikom. Ker je bil v tistih dneh material za tehniko sele na poti, je izšel v tridesetih izvodih, kolikor kopij se je začel dalo napraviti na pisalne stroje, ki smo jih imeli. Tako reči smo bili po tisti septembrski haiki. V primeru s tistim smo imeli pozneje res vsega dovolj — strojevi, papirja, tehnik, tiskarno in ki v resni pripomoč partizanska požrtvovalnost, iznajdljivost in pa predanost primorskega ljudstva narodnoosvobodilni borbi, zaradi katere je bilo na

naraščajočih sovražnikovih ofenziv, je bilo bolje, da se je pridružil IX. korpusu in bil v njegovi neposredni bližini.

V juniju 1944. so bile na Primorskem prve volitve v narodnoosvobodilne odbore. Prba je prišla na vrsto Kanalska, ki je bila najpogo-

steje sedež IX. korpusa, ker je bila nekako v sredi osvobodjenega ozemlja in je bila najbližja. Soški in Vipavski dolini, Krasti, Tolminski in Benečiji, kjer so operirale brigade. Pod Lovcem leži naša, kjer je bilo ob tej priliki eno največjih partizanskih zborovanj. Brigade so tvo nje prihajale: Kosovelova, Gregorčičeva, Bazoviška, Ljudstvo, ki se je trumoma zbiralo iz kanalskih vasi, jih je pozdravljalo z radostnimi

NEPOZABNI DNEVI MAJA 1945 V AJDOVSCINI.

zasklbi, ko so korakale v mimohodu pred govorniško tribuno. Gozd zastav, premikajoč se v dolgi ljudski reki, ki ga je nosila s seboj.

Sredi cime enkrat je bilo, ko je prišel v partizansko tovarši Srebrnič. Na sebi je imel lepo črno obleko. Bila je popolnoma nova. Morda je bila še iz njegovih študentskih let in jo je po sedemnajstih letih zapora privlekel iz omare. Morda se mu je zdelo tudi najprimernejša za ta najlepši dan v njegovem življenju. Na nogah je imel debele volnene nogavice, ki so mu jih spletli doma v Solkanu. Vse se je zgrizel v graditve ljudske oblasti in v graditve socializma, toda njegovo notranjost je polnila zavest, da je trpljenje sedemnajstih let obrodilo bogate sadove. S tovaršem Jokinom — Francem Popitom sta takrat skupaj potovala v bistvo oba enako mlada; Joki poln svežih sil, Srebrnič še ves v nekdajnem mladeniškem zanosu.

Ljudstvo je ostalo neuklonljivo kljub stalno naraščajočemu sovražnikovemu pritisku. Njegova volja se je izpolnjevala, v lastnih rokah je čutilo svojo usodo. Partizani so mu bili najljubši gostje tudi tedaj, kadar je bila trda pri hiši in so iz hribovskih vasi nosile žene na glavi moko iz doline po deset, dvajset ur daleč, da so potem delile kosček kruha in latvico posnetega mleka s partizani, ki so bili na poti.

IX. korpus, to je bil njihov primorski korpus in nobenega glasila se niso tako okle-

nili, kot so se Partizanskega dnevnika, zato pač ker je ta bil splošno glasilo IX. korpusa. »Obiskala sta nas dva tovarša, (to sta bila njegova prva glavna urednika Martin-Edvard Kokoli, ki je padel v zadnji ofenzivi in Mile Vreji) so pripovedovali po vaseh. »Korpus bo imel svoj časopis in objavili smo jima, da bomo pošiljali dopise, so govorili tako, kot bi zdaj ne bilo več važno, da pošiljajo, dopise Primorskemu poročevalcu. Kmalu potem se je uredništvo Partizanskega dnevnika preselilo na Pokrajino, ker je ta postal osrednje glasilo in začel tudi izhajati ne več litografin, temveč tiskani. Od hiše do hiše so krožili izvodi še potem, ko so bile črke zabrisane in se skoraj ni več dalo čitati.

IX. korpus je imel tudi gledališče, ki je približalo ljudstvu umetnost tja do zadnje beneške vasi. Najlepše pa je bilo takrat, ko je o priliki zborovanj, kongresov in skupščin nastopilo doma — na svobodnem partizanskem ozemlju, pa naj to bo na Laznah, v Cerknem, Cepovanu ali kjerkoli. Prihajali so tovarši iz daljne Benečije, iz Tolminske, Brkini, Istre in vsakdo si je želel, da bi segel v roko tovaršu Hribarju, toz. Kajtimarju-Albertu Jaku čevl, tovaršici Lidiji Senturju, Stanetu Potocarju, Viktorju Avblju in vsem, ki so peljali primorsko ljudstvo iz trpljenja in suženstva v svobodo.

To je le utrinek življenja na partizanskih poteh. Utislilo se je v zavest poezmeznika in vsega naroda ter bo ostalo v njej za vselej.

Moti se, kdor misli, da ga je mogoče zabrisati. Proti samemu sebi, narodu in človeštvu orše oni, ki to poizkušajo in ki so se lotili tega nečastnega posla.

MARA SAMSA

ni, kot so se Partizanskega dnevnika, zato pač ker je ta bil splošno glasilo IX. korpusa. »Obiskala sta nas dva tovarša, (to sta bila njegova prva glavna urednika Martin-Edvard Kokoli, ki je padel v zadnji ofenzivi in Mile Vreji) so pripovedovali po vaseh. »Korpus bo imel svoj časopis in objavili smo jima, da bomo pošiljali dopise, so govorili tako, kot bi zdaj ne bilo več važno, da pošiljajo, dopise Primorskemu poročevalcu. Kmalu potem se je uredništvo Partizanskega dnevnika preselilo na Pokrajino, ker je ta postal osrednje glasilo in začel tudi izhajati ne več litografin, temveč tiskani. Od hiše do hiše so krožili izvodi še potem, ko so bile črke zabrisane in se skoraj ni več dalo čitati.

IX. korpus je imel tudi gledališče, ki je približalo ljudstvu umetnost tja do zadnje beneške vasi. Najlepše pa je bilo takrat, ko je o priliki zborovanj, kongresov in skupščin nastopilo doma — na svobodnem partizanskem ozemlju, pa naj to bo na Laznah, v Cerknem, Cepovanu ali kjerkoli. Prihajali so tovarši iz daljne Benečije, iz Tolminske, Brkini, Istre in vsakdo si je želel, da bi segel v roko tovaršu Hribarju, toz. Kajtimarju-Albertu Jaku čevl, tovaršici Lidiji Senturju, Stanetu Potocarju, Viktorju Avblju in vsem, ki so peljali primorsko ljudstvo iz trpljenja in suženstva v svobodo.

To je le utrinek življenja na partizanskih poteh. Utislilo se je v zavest poezmeznika in vsega naroda ter bo ostalo v njej za vselej.

Moti se, kdor misli, da ga je mogoče zabrisati. Proti samemu sebi, narodu in človeštvu orše oni, ki to poizkušajo in ki so se lotili tega nečastnega posla.

MARA SAMSA

VIŠOŠKA KRONIKA

SPISAL:

[Signature]

Pripovedovalo se je, da je Ana Renata močnejša ko njen hlapec in da je posla, če se ji je ustavljal, tako oteževala, da se mu je bliskalo pred očmi. In med tednom, dasi je bila skofovskega sorodstva, si jo lahko vide; pri različnem delu. V tednu je delala, ob nedeljah in praznikih pa je hotela plelati.

Kaka ženska!

Spustila se je s konja kakor najspretnější jezdec, da jo je Kaj je bilo vzrok, da jo je

janej kar usta odpirali. Pristopila je z bičem v roki, pustivši konja svoje mu hlapcu, in obšla pred našo mizo. Z očmi je premerila zbrane, ne ošabno, da se čuti plemenitega stanu. Spoznala me je, pristopila se bliz in vprašala: »Boš plesal, Izidor Khallan?«

Tedaj se ji je približal Ramovšev Stefan, še čisto nerazvit fant iz lučenske fantovske kompanije. Ker je bil sin imovitvega, desetini in flaki nepodvrženega kmela, so mu na svetokršnem odru dovolili plesati. In ta žival se je predznila, siliti v gosposkega dekleta, potem: »Polji pit, ta rejnata, potem se pa enkrat ali dvakrat zasuceval!« Malo je zavriskal, kakor mlad petelinček, ki poje na gnojnem kupu sredi dvorišča.

Pa mu je takoj zmanjkalo sape, ker ga je Ana Renata zaničljivo pogledala. Potem je se bolj zaničljivo spregovorila:

»Pri nas taki koze pasejo!« Z bičem je svrknila po zraku in Stefan je moral prav odskočiti, da ga ni zadelo. »Tu imaš dve libri, pa si pri cerkvi kaj kupil Iskala je denar v obleki, Stefan pa je osramočen izgini med glasnim smehom vse družbe.

Se enkrat je vprašala: »Boš kaj plesal, Izidor!« Povedal sem ji, da ne znam plesati, kar ji nikakor ni ugašlo. Tedaj se je polastila brata: »Boš pa ti, Jurij!«

Ta je bil za take reči kot naš. Zaskrile je odgovoril: »Pa res rad plesam!«

Se je dostavila: »V gosli dam jaz, da veš!«

To sicer ni bila navada pri nas, ker je moral plesalec dati av gosli, ali Ana Renata je imela svoje navade. Poiskala je srebrno beneško krono ter jo vrgla v gosli, da je bil Tičnikov Janez čez vse mere zadovoljen. Takoj je izpraznil

svetokršni oder, ker si je Ana Renata z beneško krono kupila pravico, da je eno igro smela sama plesati na odru.

Plesala sta, kakor bi bila drug za drugega ustvarjena in dolinske gospodinje pri naši mizi so šepetale, da tak par še ni plesal pri zganjanju sv. Janeza Krstnika. Skoraj celo polno polne je plesala z njim in kar iz rok ga ni pustila; nečimrno mu fanetu pa se je z obraza bralo, kako je ponosen na gosposko svojo plesalko!

Izbrala si je posebno mizo, pri kateri je dajala za pijačo, tako da je bil, kdor je hotel. Bilo je to v bližini naše mize in vsaka beseda od tam se je čula pri nas. Čuli smo, kako je Ana Renata hvalila bratovo plesanje, ta pa je spet večkrat glasno povedala, da je njegova plesalka najgorše dekcle, kar jih je na svetu. Ni usekala z bičem po njem, ampak prijazno je odgovorila: »Ti pa najgorši fant, kar jih ima dolina!«

Ni čuda, da je bil reva moj brat kar pijan od same kmečke napihljenosti!

Medtem sem pozabil na Agato. Sedela je tik mene kakor pišče, ki se je izgubilo od kolkje. Kar naenkrat me je prišla za roko ter dejala: »Poljdiva domov, Izidor!«

Opazil sem, da je blela in, ker je bila šibkega telesa, sem menil, da je bolna. Takoj sem osedljal konja, pri čemer sem se Juriju pripomnil, da je čas osedlati in odriniti proti domu. Jurij in Ana Renata sta z enim glasom odgovorila: »Kdo bo že sedaj domov hodil!«

In Jurij je se nekako ostro pristavil: »Plesal bom, dokler bom sam hotel! Tudi nisem več tako mlad, da bi sam ne poznal poti do Višokega in naj si je v noč!«

Ana Renata je priitjevala: »Pa ravno ponoči bova mimo prijahala!«

In spet sta plesala. — Ko sva z Agato jahala od

Gorenje vasi do Poljan, ni spregovorila besedice. Tu in tam je lahno vzdihnila, kar mi ni ušlo. Časih je konj stopal hitreje, da se je deklet nehoti pritisnilo k meni, kar sem občutil. Preobdala me je skušnjava, tudi sem bil nekaj vina preveč pil, kar pogreje kri cloveku, zatozore sem, pozabivši na gospodarja, izustil tole vprašanje:

»Kaj vidiš, Agata? Če ti je slabo, se morda ustaviš v Poljanah?«

»Kaj naj mi bo slabo?« je odgovorila, »pa vendar ne misliš, da mi bo slabo, če Jurij plesše s tisto gosposko vlačugo?« Ta ostra beseda me je osupnila. »Vlačuga ji ne smes pravit! Iz dobre hiše je; njen stric je bil škof, kar ni majhna reč. V Loki sem slišal, da so Skarljčičevi jako poštena in bogata rodbina, katera ima s Schefertnom še druga posestva.

Nadaljevanje sledi

Živel 1. maj, dan pregleda ljudskih sil v borbi za demokracijo in mir!

Prežihov Voranc: PRVI MAJ

IZ ZBIRKE
POVESTI
ZA MLADINO: SOLZICE

In ti, ki boš prebral njegove Solzice, boš vedel več o človeku, kakor si vedel, preden si poznal Voranca, in potem boš komaj čakal, da boš segel še po drugih njegovih knjigah in videl, kako je človek silen in močan v svojem delu.

OTON ŽUPANČIČ

Bilo je takrat, ko sem še bilke (poce) pasel po Uršlju goro. Vsako jutro mi je po ušesih zvonila ponarodela Vodovnarova pesem:

Ob starih jutraj gor vstanem
in žemem bické past.
Oh kako bom srotej bické
pasov,
ko mam še komaj sedem let.

Treba je bilo vstati ob zori in napasti bické do šole, ki se je začela ob devetih. Do šole pa je bilo dobre pol ure hoda. Jaz sem seveda spal kakor ubit in težko me je bilo ob tej uri spraviti pokonci. To se pravi, kadar me je budil oče, to ni bilo pretežko. Komaj sem začel njegovo roboto glas: «Halo, sonce je že nad Pohorjem!» sem že treščil iz postelje, čeprav sem videl, da sonce še dolgo ne bo nad Pohorjem. Če bi tega ne bil storil tako urno, bi mi bila iz postelje pomagala očeta teška roka.

Teže me je bilo spraviti pokonci, kadar me je klicala mati. Ta se je tiho pripeljala do postelje in, ko me je videla, kako trdno spim, se je spet oddaljila po prstih in sepešala:

«Pet minut, ga še pustim, saj je sirotek...»

Cez pet minut, ki so bile zame pet minut, me je spet prišla klicati. Navadno sem jo silil še privrati, toda sem se vedno potajil. Tudi zdaj sem se zvil v klobčič in se delal, ko da bi najtrdnje spal. Mati me je nekaj časa tiho opazovala, potem pa vzdihnila:

«Sirotek, kako bi še rad spal!»

Počasi se je le odločila in me poklicala:

«Bické, se že derejo! (bela-ja)».

Navadno me je morala klicati dva-ali trikrat, preden sem se skobčal iz postelje, ki je bila postelja morda le dvakrat v letu. Moja mati je imela zelo mehko srce in kadar me je klicala ona, sem pridobil vsaj pol ure. Moglo je tudi oči imel mehko srce, toda tega nam otrokom ni smel pokazati, ker je bilo življenje naše družine pretrdo.

Bické pasti je bila huda reč. Pravega pašnika zanje ni bilo, ampak so se razprostirali ovišni pašniki po gozdovih, med ostrogovno in med trnjem, koder se goveda živina ni hotela pasti. Na pašni sem bil bos, ker ni bilo denarja za čevlje. Kadar je bila žival sitna, sem imel čisto okrvavele noge. Vrh te ga je bilo po jutrih tudi se mrzlo. Toda ovce so bile v našem najemniškem gospodarstvu zelo važna stvar. Na leto jih je mogel oče prodati do deset in še več, kar je virlo lepe denarce, s katerimi smo se otroci že za silo obdelali.

Nekoga jutra me je oče zelo zgodaj poklical. Zatrbo mi je kakor zmerom:

«Sonce je že nad Pohorjem!»

Takoj sem tičal v hlačah in se odpravil v hlev. O kakem soncu nad Pohorjem seveda še ni bilo slega. Na vzhodu se je že komaj poznala jutranja zarja. Vrhova Uršlje gore in Pece, ki sta bila še vasa zamešana, še niti nista žarela v skrajni luči sončne zarje, ampak sta me levala v blede odsev jutra, ki je vstajalo nekje na vzhodu. Pomočje planin so bila še vsa črna, po dolinah pa je ležala debela megla, ki je zakrivala vse manjše hribe. Nebo je bilo jasno in na njem je gorelo še velika silnilna počasi ugašati.

«Kam pa naj žemem past?» sem vprašal očeta, ki je vsak dan sproti dočel pašo.

«Na vrh boš gnaš danes,» mi je mrko odgovoril.

Na vrh Srce mi je skoraj posekalo od veselja. Na vrhu je bila pri nas najboljša in najudobnejša ovčja paša.

Tako se je imenoval hrib nad domačijo, ki je bil porasel z dmo, to je s travo, ki so jo ovce imele najraje. Na pašniku so rastle bele breze, ki so bile podobne zelenim pušljcem. Vmes je stalo nekaj velikih, orjaških macesnov, ki so se videli daleč naokrog.

Crede je bila brz na pašniku in sedaj se je začelo zame dobro življenje. Ovce so se začele pasti kakor uši in mi sploh ni bilo treba paziti nanje. Ako bi ne bilo premlazno in premlazno po tleh, bi se bil lahko ulegel in mirno zaspal. Toda bil sem že prebujen in moja zasplost se je medtem dvignila nekam nad vrhove macesnov, ki so melej v sivkastomodro nebo. Zato sem začel opazovati, kako je okrog mene nastajalo lepo, vigradno jutro.

Pravkar sta zagorela vrhova dveh najvišjih gor v skrajnem planu. Gorele so skale in razpoke med čerami. Podoba me je nenadoma vsega prevzela, da sem bil ka-

Vrtnice rdeči cvet
tu na mizi sanja.
Misel se povrača spet
v tisti preprogi spoznanja.

Iskal sem tistih živobarvnih vrtnic, ki tako lepo pozdravljajo popotnika z mehko, ču-
lečo dušo za vse kar je lepega, za vse kar je dobrega, za vse kar je plemenitega, za vse kar teži za tem, da bi današnji človek postal res-
novi človek.

Nasaj sem jih. Oh, kako je zaigralo v notranjosti.
Pomlad, mladost, življenje! Da, pomlad, mladost in življenje. Prišlo so z vso svojo lepoto, z vso privlačnostjo, z vsemi spreminjajočimi lepoto-
tami cvetja in barv, ki obe-
tajo obilno žetev.

Le pogledimo. Ni še dolgo tega, ko je bilo vse to mehko zelenje zaprt v okroglih debela meglja, ki je zakrivala vse manjše hribe. Nebo je bilo jasno in na njem je gorelo še velika silnilna počasi ugašati.

«Kam pa naj žemem past?» sem vprašal očeta, ki je vsak dan sproti dočel pašo.

«Na vrh boš gnaš danes,» mi je mrko odgovoril.

Na vrh Srce mi je skoraj posekalo od veselja. Na vrhu je bila pri nas najboljša in najudobnejša ovčja paša.

kor zamaknjen. Na mah sem pozabil na svojo utrujenost in nisem nehal strmeti v goreče gore, ki so se mi zdele vedno bližje. Pod sneženimi vrhovi se je razprostiralo široko, temno pobočje, pokrito s planinskim lesom. V tem pobočju se je združevalo mnogo barv. Smrekove hote so bile skoraj črne, tam pa, kjer so rastle buke, je bilo še vse rjavo, zakaj buke v taki višini še ni pričele zeleneti. Temnikasto ozadje pobočja je bilo prepleteno z bleščečimi macesni, ki so si pravkar nadevali svoj svetlozeleni pomladni nakit. Brez

uprti pravi sončni žarki, ki so prihajali naravnost od velike, rdeče sončne krogle, ki se je nenadoma dvignila iznad pohorskih slemen.

Sedaj je nastopil pravi dan. Ves širni prostor med nebom in zemljo, kolikor sem ga mogel zajeti s svojimi očmi, se je napolnil s pepelnasto, skoraj prosojno barvo. Ta praznična svetloba je srkala vase dolinske megle, ki se je zmerom bolj stiskala k zemlji in se skrivala med loge in travnike. Nadnaravno velike, orjaška drevesa so začela moleti iz meglenega dna, potem so prišli na vrsto robovi valovite doline, ki so razsekali megle na nešteto podolgovatih jezikov, čokler se niso pokazale domačije, vsepovsod razstresene, naposled pa se je prav na dnu doline pokazala mala vas z visokimi, gotjskim zvonikom.

Medtem ko se je spreminjala podoba doline, se je spreminjalo tudi sonce. Ko je vzhajalo iznad Pohorja, je bilo podobno velikim žarečim kroglam, po tem pa je postajalo bledeše in manjše. Nazadnje se je obdalo z močnim vencem, ki je bil svetlejši kakor njegova sredina. Iz tega venca so potem začeli strkati na vse strani daljši in krajši žarki, ki so bili podobni žarečim strelam. Kmalu ni bilo več mo-
glo pogledati v sončno kroglo.

Kokor me je jutraj, ko sem vstal, strašno imel in sem se gredoč na pašo, včasih spal, tako silno rad sem gledal jutro, ki je vstajalo pred mojimi očmi. Tega vstajanja se nisem mogel nikoli nagledati. Večno sem pri njem: okril kaj novega in kaj lepšega. Posebno takrat, kadar sem pašel na vrh.

Tam me paša ni veliko motila, ker se je žival pasla kakor uš. Pogled z vrha je bil že sam po sebi lep za oči prava paša. Toda bilo je še nekaj drugega zraven, kar je delalo vstajanje jutra še lepše. Naš vrh se je ob jutrnjem svitu za nekaj ur potapil v goščo tisočih glasov, ki so se zlivali v veličastno, brnečo, prečudošno pesem ali goščo. Ta gošča je prihajala iz neštetihih ptičjih grli in je donela iz brezvešnih grmovja in z visokih macesnov, prihajala je iz vlažne, napojene zemlje in trave, prihajala je s tankih macesnovih in brezovih vej, ki so bile neslišno nape-
te v jutranjem zraku in se šibile pod razkošno roko, če-
nje pa je držetal nevidni lok prvih jutrnjih vetrčev. In ta močena gošča mi je pre-
vzela srce, da sem nekako

onemel strmel raz ta čudni, v roso vtopljeni vrh. Vse te lepote, ki se je razprostirala okrog mene, in vse te gošče, ki je brnela v mojem mladem telesu, pa se nisem zavedel, kakor se tega zaveda kdo, ki jo opazuje ali posluša pri polni zavesti, ampak sem bil tesno zrasel z vsem, kar me je obdajalo in kar sem občutil, ko da je vse to del mojega lastnega bitja. Zdelo se mi je, da včasih gledam samega sebe.

Iz takih misli me je vedno prebudil sopihajoč, težak glas, ki je prihajal od daleč po zraku in je odmeval po brezovju in macesnovju nad mojo glavo. To je bil glas tistih, parnih kladiv, ki so butale dol v dolini, kjer je stala velika tovarna. V tej tovarni še nisem bil nikdar in sem jo mogel le od daleč gledati. To sem mogel le, če sem se napotil čez brezov pašnjak na drugo stran našega vrha. Toda hi me preveč vleče k lepini podobni, ker zame ni bila lepa. Bila je črna in sajasta, en sem kup zamazanih stavb, iznad katerih je molelo kakih šest ali osem visokih dimnikov. Iz teh dimnikov se je neprestano valil masten in črnat dim, ki je zasmajal celo severno dolino. Vedel sem tudi, da iz teh dimnikov ponosi živajoči plameni, ker sem šel z očedom nekajkrat ponovi v mliri in sem to sam videl. Oč tistega časa me je bilo tovarna skoraj strah. Ta črna tovarna je bila tudi še drugače slabo zapisana v mojem srcu. To sem imel od očeta, ki ni maral tovarniških delavcev, čeprav je bil tudi sam delavec. Tovarniški delavci so se ob nedeljah pri cerkvi postavljali s srebrnimi verižicami, z velikimi tolarji na lajbičih, z lepimi oblekami, z zelenimi klobuki, za katerimi so se šibili gambovi repi. Moji očeti, ki so bili marali tudi zato, ker so vedinoma koj začeli nemusiklati, brž ko so povohali v tovarno. Vse to ga je obdajalo in ni bilo več njegovo. Toda moji oči je bil takrat gotovo še večji in še bolj za-
puščen revež, kakor so bili tovarniški delavci, ker je bil

Ko sem tega jutra spet začel butanje tovarniških kladiv, sem se takoj znešal sredi resničnega sveta. Prenehala sem biti del narave, ki me je obdajala, postal sem to, kar sem bil: pastirček, ki je zgodaj jutraj pasel bické neke na zapuščenem vrhu. Lepa, harmonična gošča, ki je še malo prej zvenela skozi skrivnišča se je dala nemo-
sto gledati na družbo, ki je prihajala vedno bliže. Ovce me niso skrbele, ker so se mirno pasle ne daleč med brezami.

Skupina ljudi, se je medtem že tako približala, da smo bili skoraj vtrci. Jaz sem se pripeljal tesno z macesnovim deblo, da bi me nikakor ne mogli odkriti. Sedaj sem že razločil posamezne besede, toda nisem mogel razumeti, o čem govorijo. Nenačoda sem od nekega začel človeške glasove. Začel sem oprežati naokrog, toda nikjer nisem mogel opaziti živega bitja razen svojih ovč, ki so mulile travo tam med brezami. Čež naš hrib je šle goščna vozna pot, ki je vodila iz doline, kjer je stala tovarna. Ta pot je bila samotna in je redkokdaj so po njej hodili ljudje, nikdar pa še nisem toč videl koga ob tako zgodnji uri. Brez dvoma je šel nekdo na vrh. Kdo je bil, še ni bilo videti, ker so pot zakrivala breze. Meni to ni bilo povešči. Bil sem samotarske narave in sploh nisem rad srečaval ljudi. Na tihem sem se tujih ljudi bal, ali pa sem jih celo sovražil. Kdo bi nekdo hodil ob taki uri, sem si mislil in stegoval vrat proti tisti

Nenačoda sem od nekega začel človeške glasove. Začel sem oprežati naokrog, toda nikjer nisem mogel opaziti živega bitja razen svojih ovč, ki so mulile travo tam med brezami. Čež naš hrib je šle goščna vozna pot, ki je vodila iz doline, kjer je stala tovarna. Ta pot je bila samotna in je redkokdaj so po njej hodili ljudje, nikdar pa še nisem toč videl koga ob tako zgodnji uri. Brez dvoma je šel nekdo na vrh. Kdo je bil, še ni bilo videti, ker so pot zakrivala breze. Meni to ni bilo povešči. Bil sem samotarske narave in sploh nisem rad srečaval ljudi. Na tihem sem se tujih ljudi bal, ali pa sem jih celo sovražil. Kdo bi nekdo hodil ob taki uri, sem si mislil in stegoval vrat proti tisti

kar sem občutil v notranjosti. Le to še vem, da sem jo nekako nerodno — boječe — poprosil za — rdeči nagel. Dobil sem ga in kot za nagrado se tisti svetli pogled. Bil sem takrat s tistim rdečim nageljem, izza kate-
rega so me tako živo gledale tiste silboje oči, najsrčnejši človek na svetu.

Trindevet let, pozneje. Velika osvobodilna borba je bila na vrhuncu tuji v Slo-
venski Benečiji. In Gorških Brdih. Nekoga dne v marcu 1945 sem prišel še skozi zmešan Krško pogorje, prebrel Sogred Kobari-
dom in Idrijski, se povzpeli proti Livškim Ravnam med raztrskanim težkim mlini, ki so jih metali domobranci iz Kobarič. Oddahnil sem se v hiši aktivista v Livških Ravnah in nato odšel naprej v že človeča Brd. V Mirni-
ku sem se znova ustavil pri blišči dobrih aktivistov. Na

Ko je prišla sobota, sem bil že ves nestrpen, ali bom mogoče drugi dan srečal tiste oči. Res sem jih srečal. Saj tudi ni bilo tako težko. Tisto dekle je bilo doma iz bližnje vasi. Se govorila sva nekaj, češar pa se več ne spominjam. Vem samo to, da nisem nič tistega povedal,

prav ob času košnje sem doživel tisto srečanje s svetli-
mi očmi, ki so govorile, go-
vorile, govorile...
Lepa si mladost s takimi doživljaji.

Ves točen sem takrat vide-
val tiste svetle, govorice in
sijoče oči. Ko sem nabrusil dobro skopano koso, da je gosta in visoka trava padla pod njo z lahkoto, kot bi se igral, so se ob vsakem za-
mahu zavetile iz trave tiste oči. Skoro, da mi je bilo malo nerodno pred drugimi kosi, ker sem mislil, da ve-
do za moje misli.

Ko je prišla sobota, sem bil že ves nestrpen, ali bom mogoče drugi dan srečal tiste oči. Res sem jih srečal. Saj tudi ni bilo tako težko. Tisto dekle je bilo doma iz bližnje vasi. Se govorila sva nekaj, češar pa se več ne spominjam. Vem samo to, da nisem nič tistega povedal,

prav ob času košnje sem doživel tisto srečanje s svetli-
mi očmi, ki so govorile, go-
vorile, govorile...
Lepa si mladost s takimi doživljaji.

strani, od koder so prihajali glasovi? Nenačoda pa sem zagledal skozi brezovo grmovje celo gručo ljudi, ki se je bližala vrhu. Sil so počasi, moški in ženske, pomešane in celo nekaj otrok je bilo zraven. Vse je bilo praznično oblečeno in vse veselo raz-
peloženo. To je bilo videti že od daleč. Poznalo se je tudi, da je družba, zatopljena v živahen pogovor, ker so nekateri mahali z rokami. Ne-
kateri pa so mrmrali nekak-
pesem.

Bili so že tako daleč, da nisem mogel razločiti, kaj jim kak jezik govorijo. Toda zdaj jih nisem utegnil več poslušati, ker so se vedno bolj bližali. Zvest svoji nezaujivosti, ali sem hitro skočil med gr-
movje in vse pohabljal za de-
beli macesen, ki je zakrival celotno postavbo. Iz tega skrivnišča se je dala nemo-
sto gledati na družbo, ki je prihajala vedno bliže. Ovce me niso skrbele, ker so se mirno pasle ne daleč med brezami.

Skupina ljudi, se je medtem že tako približala, da smo bili skoraj vtrci. Jaz sem se pripeljal tesno z macesnovim deblo, da bi me nikakor ne mogli odkriti. Sedaj sem že razločil posamezne besede, toda nisem mogel razumeti, o čem govorijo. Nenačoda sem od nekega začel človeške glasove. Začel sem oprežati naokrog, toda nikjer nisem mogel opaziti živega bitja razen svojih ovč, ki so mulile travo tam med brezami. Čež naš hrib je šle goščna vozna pot, ki je vodila iz doline, kjer je stala tovarna. Ta pot je bila samotna in je redkokdaj so po njej hodili ljudje, nikdar pa še nisem toč videl koga ob tako zgodnji uri. Brez dvoma je šel nekdo na vrh. Kdo je bil, še ni bilo videti, ker so pot zakrivala breze. Meni to ni bilo povešči. Bil sem samotarske narave in sploh nisem rad srečaval ljudi. Na tihem sem se tujih ljudi bal, ali pa sem jih celo sovražil. Kdo bi nekdo hodil ob taki uri, sem si mislil in stegoval vrat proti tisti

kar pa me je pri njih zelo presenetilo, vsi od prvega ob zadnjega in celo čista dva ali trije otroci, ki so šli zraven, so imeli v gumbaricah zatak-
njene lepe rdeče nageljne. Vsi so zaredi v obraz, ko da bi bili zelo razgreti, čeprav pot ni bila naporena in je ob tej jutnji uri na vrhu celo prijetno hladno. Zenske, ki so šle z družbo, so se sme-
jale tako razposajeno, kakor se smejejo dekleta, kadar gre-
do ob lepih nedeljah v cer-
kev.

Vse to ni slabo vplivalo na me, toda kmalu je padla vsem temna senca, ki je na mah vse pokvarila. Zapazil sem, da imajo moški po vrsti vsi velike, srebrne verižice in svetle tolarje na lajbičih. To me je preprečilo, da so to ljudje iz tovarne, ki sopiha v dolini in postal sem slabe volje. Mislim, sem, kakor je mislil moj oče, da so to sla-
bi ljudje. Zdal sem se še tesneje skril za macesnovo deblo.

«Oh, bické, bické, kako je to lepo...!»
Skupina ljudi, se je ustavi-
la in nekaj žensk je z izte-
njenimi, golimi rokami, v ka-
terih so držale kruh in žen-
lje, začelo korakati proti mo-
ji majhni čredi. Crede pa, ki ni bila vajena ljudi, se je od-
mikala nazaj v gostavo, med-

tem ko se ženske niso dale odgnati in so še dalje silile za ovčami. Za bickami se je pognala tudi bela, oblečena deklica z žemijo v rokah in mi je pri tem prišla že za hrbet, pa me še ni opazila. Deklica je bila malo večja od mene in je imela gole, bleščeče lakti. Na prsih je

nosila velik rdeč nagelj. Ko sem jo tako videl staj med belimi brezami, se mi je zde-
la čudno lepa.

Tedaj me je deklica nena-
doma zapazila.

«Poglejte, tako majhen po-
bič, pa že pasel!»
Jaz sem nemo strmel v be-
lo deklico, ki že stala pred
menoj.

Ker se nisem ganil iz ma-
cesna, se mi je deklica za-
čelo približevati. Njen obra-
se je veselo smejal in kaž-
la mi je dve vrsti svojih pra-
la mi je belih zob. Napadala me je
volja, da bi pobežnil in gošča
nje in se skril v gostavo. To-
toda neka topla notranja moč
me ni pustila iz mesta. Bil
sem ostal, kjer sem bil.

Dekle se je tedaj pribli-
žalo macesni in obstalo na
rak pred menoj, a mirno in
neka časa vame s svojimi
likimi ogljenimi očmi, po-
pa mi je nenadoma rekla:

«Zakaj se bojiš...?»

«Sram ga je, ker ni vajen
toliko ljudi.»

Neki drugi glas pa je za-
kel:

«Lekcija, kaj mi nagelje-
da bo tudi on vedel, da je de-
nes prvi maj...!»

Tedaj je Lekcija, kakor je
bilo deklici ime, vzela nagelja
s svojih prsi in mi ga ponu-
bila z dolgo bleščečo roba-
lila z dolgo bleščečo roba-
Njene oči so pri tem globoko
žarele in se zasadišle v mo-
je oči.

Jaz sem počasi vzela nagel-
ječek in se pri tem nekoliko
takrnil njene rčke. Ta dekla
mi je čisto zmagalo glavo. V
mah sem izgubil prisotno-
duha in sem z nageljem na
roki zdrčel v gostavo ter se
kel:

«Lekcija, kaj mi nagelje-
da bo tudi on vedel, da je de-
nes prvi maj...!»

Tedaj je Lekcija, kakor je
bilo deklici ime, vzela nagelja
s svojih prsi in mi ga ponu-
bila z dolgo bleščečo roba-
lila z dolgo bleščečo roba-
Njene oči so pri tem globoko
žarele in se zasadišle v mo-
je oči.

Jaz sem počasi vzela nagel-
ječek in se pri tem nekoliko
takrnil njene rčke. Ta dekla
mi je čisto zmagalo glavo. V
mah sem izgubil prisotno-
duha in sem z nageljem na
roki zdrčel v gostavo ter se
kel:

«Lekcija, kaj mi nagelje-
da bo tudi on vedel, da je de-
nes prvi maj...!»

Tedaj je Lekcija, kakor je
bilo deklici ime, vzela nagelja
s svojih prsi in mi ga ponu-
bila z dolgo bleščečo roba-
lila z dolgo bleščečo roba-
Njene oči so pri tem globoko
žarele in se zasadišle v mo-
je oči.

Jaz sem počasi vzela nagel-
ječek in se pri tem nekoliko
takrnil njene rčke. Ta dekla
mi je čisto zmagalo glavo. V
mah sem izgubil prisotno-
duha in sem z nageljem na
roki zdrčel v gostavo ter se
kel:

«Lekcija, kaj mi nagelje-
da bo tudi on vedel, da je de-
nes prvi maj...!»

Tedaj je Lekcija, kakor je
bilo deklici ime, vzela nagelja
s svojih prsi in mi ga ponu-
bila z dolgo bleščečo roba-
lila z dolgo bleščečo roba-
Njene oči so pri tem globoko
žarele in se zasadišle v mo-
je oči.

Jaz sem počasi vzela nagel-
ječek in se pri tem nekoliko
takrnil njene rčke. Ta dekla
mi je čisto zmagalo glavo. V
mah sem izgubil prisotno-
duha in sem z nageljem na
roki zdrčel v gostavo ter se
kel:

«Lekcija, kaj mi nagelje-
da bo tudi on vedel, da je de-
nes prvi maj...!»

Tedaj je Lekcija, kakor je
bilo deklici ime, vzela nagelja
s svojih prsi in mi ga ponu-
bila z dolgo bleščečo roba-
lila z dolgo bleščečo roba-
Njene oči so pri tem globoko
žarele in se zasadišle v mo-
je oči.

Jaz sem počasi vzela nagel-
ječek in se pri tem nekoliko
takrnil njene rčke. Ta dekla
mi je čisto zmagalo glavo. V
mah sem izgubil prisotno-
duha in sem z nageljem na
roki zdrčel v gostavo ter se
kel:

«Lekcija, kaj mi nagelje-
da bo tudi on vedel, da je de-
nes prvi maj...!»

Tedaj je Lekcija, kakor je
bilo deklici ime, vzela nagelja
s svojih prsi in mi ga ponu-
bila z dolgo bleščečo roba-
lila z dolgo bleščečo roba-
Njene oči so pri tem globoko
žarele in se zasadišle v mo-
je oči.

Jaz sem počasi vzela nagel-
ječek in se pri tem nekoliko
takrnil njene rčke. Ta dekla
mi je čisto zmagalo glavo. V
mah sem izgubil prisotno-
duha in sem z nageljem na
roki zdrčel v gostavo ter se
kel:

«Lekcija, kaj mi nagelje-
da bo tudi on vedel, da je de-
nes prvi maj...!»

lihi zvončkov? Rad bi vama
danes stisnil roki v zahvalo
za pomoč, ki sta jo dali v
težkih dneh. Če bosta to ču-
tili, naj vama bo v zahvalo
in vzpodbudo pri vašem
delu, ki ga prav gotovo
vršita skupno z drugimi —
za naše svet — za nove ljudi
— za našo bodočnost.

Daleč sem se od tistih
dveh srečanj, daleč tudi od
krajev srečanj, daleč tudi
mi spomin za hip poletja na-
zaj v tiste dni, življeno sreča-
nja z vso močjo.

Mogoče mi bo kdaj očital
sanjavoč, jaz za to ne vem.
Vem samo to: V najbolj trdi
in surovih okoliščinah veli-
ke narodno — osvobodilne
borbe so mi taki spomini po-
magali, da sem ostal — člo-
vek, da sem iz tega človeka
postajal v tistih trdih časih
in ob takih spominih — člo-
vek, kot jih zahteva današnji
čas. Taki spomini me
še nadalje gradijo, da lahko
nadslužujem z delom v današnji
izgledni borbi.

Prav tako mi je danes, kot
takrat v Brdih, ko so tisti
zvončki naznanjali ne samo
pomlad v naravi, ampak tudi
— pomlad zmagane naših na-
rodov nad tisočletno zimo
okupatorjev. Ta pomlad je
prišla prav prve dni maja
1945, ko smo naše partizan-

ske zastave z rdečo zvezdo
— naše vrtnice, nageljne in
zvončke — v viharjem ju-
rišu ponesli v Trst in Gorico.
Takrat smo prvič doživljali
nas četki maj. Takrat so
nas dekleta kar obspavala
s cvetjem. Doživljali smo
našo veliko svobodo s tako
mladostnimi občutki, kot da
smo šele prvič pogledali v
življenje. Saj je bilo tudi
res, Takrat so jugoslovanski
narodni stolpi na pozornico
enakovredni vsem drugim
narodom na svetu.

Pet svobodnih prvih majev
smo že praznovali. Pet veli-
kih kamov — mejnikov
smo že položili na naši ve-
liki poti gradnje socializma.
Saj bi nam radi zavirali ta
razvoj, toda ne uspejo. Naša
pot gre naprej.

Vrtnice, nageljne in sijoče,
čiste oči pa imam še vedno
rad, prav tako rad ko vse
tiste, ki se niso upeli in
nadalujejo z borbo, zato da
bojo po vsej naši domovini
cvetele poleg vrtnic — rast-
lin, tudi druge vrtnice —
naše tovarišice z novo svo-
bodno miselnostjo, ponos na
svoje rodu, prav tako kot je
delal naš veliki poet Pre-
šeren:

«Ni take je mladenke,
kot naše je krvi celice»
O. A. P.

«Ni take je mladenke,
kot naše je krvi celice»
O. A. P.

«Ni take je mladenke,
kot naše je krvi celice»
O. A. P.

«Ni take je mladenke,
kot naše je krvi celice»
O

GLAVNA DIREKCIJA ZA ODKUP IN PROMET ŽIVINO IN MESOM

LJUBLJANA

s svojimi odkupnimi podjetji in
podružnicami.

S pravilno vzrejo živine in pra-
šičev ter s pravočasno oddajo
omogočajo delovnemu človeku,
da v borbi za petletni plan pre-
jema odpadajoči obrok hrane.

S TITOM V SOCIALIZEM!

“Odpad”

podjetje za promet z odpadki, centrala
LJUBLJANA, Kersnikova 7

vodi zbiranje in distribucijo odpadov na področju LRS

Odpadke, zlasti staro železo, odpadke od železa, kovine kosti, papir,
krpe, steklo itd. odkupujejo podružnice v Ljubljani, Kranju, Celju, Ma-
riboru, Novem mestu in Postojni ter poslovalnice in skladišča podjetja v
Trzinu, Trbovljah, Brezicah, Logatcu, Ajdovščini, Solkanu, Tolmini in
Idriji, kakor tudi okrajna podjetja za zbiranje odpadkov.

TRGOVSKO PODJETJE SLOVENIJA - AUTO

LJUBLJANA
Frankopanska 21.

Motorna vozila, avtomobilski
nadomestni deli, avtomobilski
tehnični material in pnevmatike

Telefonski številki:
36-15 in 27-39

**Zvijajmo motorizacijo po načr-
lih petletnega plana!**

GOSTINSKO PODJETJE “Činkole,”

LJUBLJANA, Poljanska cesta 21. Telefon 33-67.

Trudimo se da postrežemo svoje goste prijazno in solidno z
vsemi okrepčili z vedno svežimi jedili in dobrimi pijačami.

Živel 1. maj - praznik delovnega ljudstva!

INDUSTRIJA BITUMENSKIH IZDELKOV

LJUBLJANA, MOSTE, OB ŽELEZNICI

BITUMENSKI IZDELKI:
Strešna lepkenka št. 80, 120 in 150
izolacijski papir
bitumenske mase

KATRAJSKI IZDELKI:
Poltrda in trda katranska smola
srednje, težko in antracensko olje
lak za železo

ARMIRANE PODOMETNE CEVI
(BERGMAN)
raznih profilov, svetle in črne

MATERIAL ZA TOPLLOTNE
IZOLACIJE:
Mineralna volna
lahka izolacijska opeka

Toplotno-izolaterska dela za industrijske naprave

ELEKTROTEHNA

Elektrotehnično podjetje
LJUBLJANA, Gosposvetska 3

Telefonske številke:
Centrala 20-92, 20-94, Direktor 32-89
SKLADIŠČE: Kotnikova 12. Tel. 33-50

Z vsemi silami delamo za izvedbo petletnega plana

Splošna trgovska

d. d.

K O P E R

DELAVSKE moške obleke

izdelujem po zmernih cenah.
Naslov na upravi lista

IVAN DOLES

izdeluje in popravlja
aktovke

TRST — UL. G. GOZZI št. 1,
vogal Ul. Pauliana

Krojačnica

Premru Lado in Julij

TRST
Ul. Gimnastika št. 35

GRADBENIK

SPREJEMA VSAKOVRSNA GRADBENA DELA. —
OBNAVLJA STANOVANJA, TRGOVINE, SPREJEMA
TUDI VSAKOVRSNA POPRAVILA IN NACRTE
CENE UGODNE!

Naslov na upravi lista, Ul. sv. Frančiška 20.

«GORIVO»

d. d.

VELETRGOVINA S KURIVOM

KMETIJSKA NABAVNA IN PRODAJNA ZADRUŽA

K O P E R

ISTRA - BENZ

delniška družba

K O P E R

TELEFON 65

trgovina s tekočimi gorivi in mazivi

Ljudske konsumne radruge in poslovalnice

Koper

Telefon 131

MIHELJ JOŽE

mizar

TRST
Ul. Polonio št. 3

GOSTILNA PRI JOŽETU

TRST

Barkovlje - Boved 48

Gregorič Avguštin

Ul. Commerciale 25.
Telefon 29-658

Spalnice, kuhinje ter drugo pohištvo

domačega pro-
izvoda dobite v

Ulici Vasari št. 6

CENE UGODNE

PAPIRNICIJA LIPA

družba z o. z.

Podružnice: KOPER, IZOLA, PIRAN
BUJE, NOVI GRAD in UMAG

PORTOROŽ

TRGOVINA TREVISAN

Ulica Vasari 10

Prekrasni
modeli
ženski in
moški čevlji

Oglejte si zalogo

Mizarji podjetniki kmetovalci!

Deske smre-
kove, mace-
snove in trati-
lesov, trame,
režane plo-
šče, furnir, parkete in druga
nudi najugodnejše

CALEA

TRST
viale Sonnino 24
Tel. 04419

Krojačnica Mermolja

Trst
Ul. Coronea 3
Telefon 38-18

Olajšave
pri plačilu

TRGOVINA ČEVLJEV “TRANSALPINA”

TRST
UL. SETTEFONTANE 3

Krojaška delavnica

TRST — UL. Valdivivo 35

Izdeluje moške obleke in
ženske plašče. Obrača in
popravlja po izredno niz-
kih cenah.

Gec Alojz

trgovina
čevljev

TRST - Rojan
Trg tra i Rivi 2

VALTER KNEZ

mehanična delavnica
NABREŽINA

Daneu - Danieli Franciško

zaloga stavbnega
materiala in lesa

OPČINE
Narodna ul.

Tiskarna JADRAN

d. d.

NECCHI B. U.

NOVI MODEL

za vezenje, krpanje, obšivanje lu-
kenj, prišitke gumbov, čipke, cika-
kaste šive. Ta dela se izvršujejo brez
okvira. Pouk za vezenje brezplačen.
SIVALNI STROJI na industrijski
tok za čevljarje in krojače.

PRODAJA NADOMESTNIH DE-
LOV — RADIOAPARATI najbolj-
ših znamk

NA OBROKE

TRST, Ul. C. Battisti št. 12, tel. 65-33 TRZIC, na Korzu

“VINO”

D. D.

DIREKCIJA: KOPER

Podružnice:
JMARJE, IZOLA, UMAG, BUJE,
BRTONIGLA, NOVI GRAD in DAJEV

“INTEREUROPA”

SPEDIJSKA IN TRANSPORTNA DRUŽBA D.D.

K O P E R

GOSTILNA SIMONIČ

OPČINE

Franc Batič

ključavničar
TRST
Ul. Crispi 15, tel. 53-23

TRGOVINA JESTVIN

Ščuka
Avgust

Ul. Commerciale 34

Dr. R. IUNGO

ZOROZDRAVNIK

izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku
in plastiki. - Največja garancija.
Sprejema od 10 do 12 in od 15 do 19
(Govori slovenski)

TRST, Ul. Torrebianca 43 - Vogal Ul. Carducci

ROMAN BARIČ - BARINI

Elektromehanična odliko-
vana mizarška delavnica

TRST - Ulica R. Manna št. 21

JAKOB PERHAUC

trgovina žganja, likerjev in sirupov

TRST, Ul. Xidias 6
Telefon 96-332

ŽIVE! PRVI MAJ

dan bratstva in miru med narodi!

NAŠA PRVOMAJSKA GESLA

Živel prvi maj, dan pregleda ljudskih sil v borbi za demokracijo in mir!

Pokažimo, da smo odločeni obnoviti moč in borbenost naših slavnih množičnih antifašističnih organizacij, ki so prestale veliko preizkušnjo antifašistične vojne, okrepimo Slovansko-italijansko antifašistično unijo, OE, organizacije antifašističnih žena in mladih antifašistov!

Pokažimo, da smo odločeni obnoviti moč in borbenost naših razrednih enotnih sindikatov, ki so se porodili iz slavne Delavske enotnosti. Samo tako se bomo lahko upirali koaliciji izkoriščevalcev in zatiralcev ljudstva!

Naj bo 1. maj obsodba politike imperializma, ki hoče mešetariti z našim ozemljem na škodo ljudskih interesov, demokracije in miru! Naj bo 1. maj izraz volje naših italijanskih in slovenskih delavcev, podpirati svoje brate v jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja, ki se borijo za okrepitev ljudske oblasti, za socializem, proti spletkam imperialistov in izkoriščevalcev ter njihovih novih zaveznikov kominformistov!

Naj bo 1. maj izraz naših italijanskih in slovenskih delavcev, podpreti svoje brate v Italiji v borbi proti reakcionarni vladi, za boljše življenjske pogoje, za delo, kruh in mir, za doseg demokracije in socializma!

Naj bo 1. maj izraz volje naših italijanskih in slovenskih delavcev, podpreti svoje brate v Jugoslaviji, ki vodijo veliko bitko ne le za izgradnjo socializma in socialistične demokracije v svoji domovini, temveč tudi za zmago socialističnih odnosov in enakopravnosti med socialističnimi državami, za okrepitev socializma v svetu, za okrepitev borbe narodov, ki jih zatira imperializem, za njihovo neodvisnost in enakopravnost!

Naj bo 1. maj izraz vztrajnosti in žilavosti naših delavcev in kmetov, komunistov in antifašistov v skupni borbi narodov proti imperializmu in vojni, v borbi za mir, neodvisnost in enakopravnost narodov, proti vsakovrstnemu zatiranju in izkoriščanju, za demokracijo in socializem!

Naj bo 1. maj nova zmaga proti oportunistu in birokratični kominformistični reakciji, likvidatorju enotnosti in dosledne borbenosti ljudskega delavskega gibanja!

Živela borbena enotnost vseh demokratičnih sil našega ozemlja.

ŽIVELA Komunistična partija Tržaškega ozemlja, vztrajni in neomajni branilec in nadaljevalec slavnih borbenih tradicij našega delovnega ljudstva in dosledni borec za pravice in svobodo delovnega ljudstva!

DELAVCI! Naj pomeni 1. maj začetek splošne borbe proti gladovnim mezdami, za 60 tisoč lir plače na mesec, kar je življenjski minimum za družino, proti odpušcanju in za zaposlitev brezposelnih!

DELAVCI! V znamenju 1. maja napnimo vse naše sile za to, da ustvarimo take pogoje, da bo naša tržaška mladina zaposlitev, da bo imela vsaka delavska družina dostojno stanovanje po nizki ceni, da bo poskrbljeno za obstoj starih delavcev, invalidov in pohabljenec!

UTENSILIA

TOVARNA TEKSTILNIH POTREBŠČIN

LJUBLJANA - RUDNIK 24.

Izdelujemo vse tekstilne u-
tenzilijske najboljše kakovosti

**Vse sile v borbo za izvr-
šitev petletnega plana**

OBLASTNA DIREKCIJA ODKUPNIH PODJETIJ MARIBORSKE OBLASTI

MARIBOR

SODNA ULICA št. 1,
TELEF. 27-12, 20-23VINO
MARIBOR, Partizanska 6.
PTUJMLEKO
MURSKA SOBOTA -
LJUTOMER, PTUJ

DELAMO ZA TESNO POVE-
ZAVO DELAVCA IN KMETI!

MESTNO TRGOVSKO PODJETJE

«Strana»
MARIBOR

Delamo za čim boljšo preskrbo delovnega ljudstva!

MLO RAJONSKI LJUDSKI ODBOR II.

POVERJENISTVO ZA TRGOVINO IN PRESKRBO:
Uprava, Gelovska c. 97: «Koloniale»
«Kurivo»POVERJENISTVO ZA DRŽAVNE NABAVE:
«Pecivo» - Mleko»
«Mesnine»
«Vrtnine»
Otroške restavracijePOVERJENISTVO ZA GOSTINSTVO:
Uprava, Celovska c. 81: Gostinska podjetja z 20 poslovalnicami
2 gostilni v social. zakupu
Menza v Jernejevi ulici
Menza St. VidPOVERJENISTVO ZA KOMUNALNE ZADEVE:
«Prevoznistvo», Jernejeva 14
«Odpad», Janjeva ulica
«Pralnica», Maurerjeva 11POVERJENISTVO ZA OBRT IN INDUSTRIJO:
«Oblačila za žene in otroke», Tyrseva 35-a
«Tapetnistvo», Tyrseva 41
«Tapetnistvo», St. Vid
«Brivnice», Ježica
«Harmonika», Tyrseva 35
«Moda», Ježica
«Kovčičja», Ježica
«Kolarstvo», Ježica
«Pečarstvo», Ježica
«Cevljarna», St. Vid 14
«Sivalnica», St. Vid 90
«Avtopopravljalnica», Celovska 95
«Medenjak», Jernejeva 14
«Zaga», Janjeva 2

skrbi za točno postrežbo delovnega ljudstva in si prizadeva nuditi delovnemu
človeku čim več ter s tem prispeva k hitri graditvi socializma

Naj živi 1. maj - delavski praznik!
S Titom v petletko!

Uprava gostinskih podjetij RLO

LJUBLJANA - Moste

ZALOSKA C. 31 - Telefon 33-86

nudi s svojimi obrati:

1. Na razpotju,	Pot na Fužine
2. Na poljanah,	Poljanska c. 42
3. Pri «Stricku»,	Kodrovska (Nove Jarše)
4. Pri Posavcu,	Tomačevo 32
5. «Zmaja»,	Smartirska c.
6. Pri proletarcu,	Predovičeva 7
7. Pri klavnici,	Masarykova
8. Planinka,	Zaloška c. 31
9. Pri Grozdu,	Ciglarjeva
10. Hmeljnika,	Tomačeva
11. Pri dobri kapljici,	Ljubljanska c. 3
12. Pod hribom,	Litijska c. 1
13. Pri mostu,	Na peči
14. Pri Nacetu,	Smartirska c.
15. Pod Golovcem,	Litijska c. 28
16. Kavarna Tabor,	Tabor
17. Bile Rančigaj,	Masarykova

delovnemu ljudstvu izdatna jedila in pijače.
Obiščite nas! Služimo ljudstvu.

Živel 1. maj - praznik delovnih ljudi!

SEMENARNA ZA SLOVENIJO LJUBLJANA

Gospodarska 5.
Telefon 23-16BRZOJAVI:
Semena Ljubljana
Tekoči rač. pri Narodni
banki FLRJ, podružnica 60
v Ljubljani št. 6-70126-2.

Služimo delovnemu ljudstvu in domovini!

OSKRBA

drž. podjetje za
oskrbo lokalne
industrije in obrti,

LJUBLJANA

TYRSEVA 16. - TELE-
FON 20-85 in 36-38Odsek za kemikalije:
LJUBLJANA, RESLJEVA 1
telefon št. 44-26

Gledamo na to, da oskrbujemo lokalno
obrt in industrijo s predmeti
najboljše kakovosti v korist
delovnemu ljudstvu

TOVARNA VOLNENIH IN BOMBAŽNIH IZDELKOV

"VOLNENKA"

LJUBLJANA

POLJANSKI NASIP št. 40

S preizvednje in uslugami
uresničujemo petletke.

Seznam podjetij Rajonskega ljudskega odbora I. glavnega mesta Ljubljane

NAZIV PODJETJA

Odpad I - Živinozdravska ul. 3
Prevoz I - Ljubljana, Dolenjska c. 1
Mizarstvo I. rajona - Ljubljana
Krnjo - Ljubljana, Mestni trg. 5
Pralnica I. rajona - Ljubljana, Miklošičeva c. 34
Odeja, izdelovalnica prešitih odej - Ljubljana,
Komenskega ul. 1
Gospodinjiski servis - Ljubljana, Dolenjska c. 1
Gostinstvo I. rajona - Ljubljana, Vegova ul. 2

Remont-stan I. - Ljubljana, Ambrožev trg. 3
Mesarija - Ljubljana, Domobranska c. 7
Mleko-kruh - Ljubljana, Poljanska c. 11
Menza I. rajona - Ljubljana
Uprava zgradb I. rajona - Ambrožev trg. 3
Kroj - Ljubljana, Poljanska c. 15
Brivnice in česalnice - Ljubljana, Miklošičeva c. 4
Tapetnistvo-dekoracije - Ljubljana, Sv. Petra c. 78

Oplesk, soboslikarsko in pleskarsko podjetje,
Ljubljana, Kolodvorska ul. 10, Copova ul. 10
Javna tehnična - Ljubljana, Masarykova c. 9
Klobuček - Ljubljana, Wolfova ul. 3
Čevljarna - Ljubljana, Kolodvorska ul. 12
Ljudska kopel - Ljubljana, Kolodvorska ul. 4
Preskrba, trgovsko podjetje - Ljubljana,
Kongresni trg 10
Ekonomija - Črna vas pri Ljubljani

Naša želja je, nuditi delovnim ljudem čim več, ker s tem prispevamo k hitri graditvi socializma

“LEK.”

TOVARNA ZDRAVIL, LJUBLJANA

TELEFONI: 25-25, 27-28, 27-19,
Mengeš 4 - Obrat LJUBLJANA, Ce-
lovška 135, obrat Mengeš, Mengeš

IZDELUJEMO:

TINKTURE
EKSTRAKTE
BIZMUTOVE SOLI
ŽIVOSREBRNE SOLI
ETER TEHNIČNI
ETER NARKOTIČNIALKALOIDE IN NJIHO-
VE SPOJINE
TABLETE
DROŽJE
SUPOZITORJE
INJEKCIJE ITD.

Iz domačih surovin visokokvalitetni proizvodi!

MESTNO PODJETJE

«ANGORA»

TOVARNA VRHNIJH PLETENIN

LJUBLJANA

EMONSKA CESTA št. 2

**GRADIMO TEMELJE BLA-
GINJE V NAŠI DRŽAVI!**

PODJETJE ZA PROMET Z LESOM

LJUBLJANA
TELEFON 43-95

S Titom v zmago za izgradnjo petletke!

«FOTO-LIR»UPRAVA INVALIDSKEGA PODJETJA
LJUBLJANA - SV. PETRA C. 25A - TELEFON 42-09

In poslovalnice

LJUBLJANA	— Cankarjeva 3
LJUBLJANA	— Tyrseva 20
LJUBLJANA	— Tržaška 83
K R A N J	— Titov trg 19
K R A N J	— Partizanska 4
C E L J E	— Slomškov trg 3
L J U T O M E R	— Miklošičev trg 2
I D R I J A	— Vojkova ul. 1
A J D O V S C I N A	— Prešernova ul. 1
ILIRSKA BISTRICA	— Cankarjeva c. 111

Z boljšimi izdelki v četrto leto petletke!

Živel 1. maj - praznik delovnega ljudstva!

UPRAVA
MESTNE
LESNE
INDUSTRIJE

LJUBLJANA

Račun pri Komunalni banki,
LJUBLJANA, št. 6-1 - 41200-3Delamo za preko-
račenje petletnega
plana - za socializem!

Naslednja gostinska podjetja

Rajonskega ljudskega odbora II.

Ljubljana, Brežigrad - Šiška

1. Primorje, Šiška
2. Split, »
3. Majolka, »
4. Komar, »
5. Ljudska gostilna, Šiška
6. Na vasi, Zg. Šiška
7. Jama - Martinc, Zg. Šiška
8. Slepí Janez, Ljubljana, Celov-
ška c. 264
9. Snežnik, Ljubljana, Celovška 279
10. Kolodvor - St. Vid - Vižmarje
11. Grmada, Brod 8
12. Sibenik, Bežigrad
13. Korošica, »
14. Smerdu, »
15. Stadion, »
16. Bežigradski hram, Bežigrad
17. Bife Rašica, Stožice
18. Ramovž, Stožice
19. Pod lipco, Stožice
20. Angelca, Ježica
21. Kopalnice, Ježica
22. Ruski car, Ježica

nudijo delovnemu človeku
izdatna jedila in pijače
Obiščite nas ob prihodu
v Ljubljano

Vse za petletko!

Gostinska podjetja I. rajona Ljubljana
sedež Vegova ulica 2

1. «Zajtrkovalnica»	Copova 7
2. Gost. «Za gradom»	Streliška ulica 22
3. Gost. «Za vodo»	Kongresni trg 4
4. Gost. «Amerikanec»	Florijanska ul. 12
5. Gost. «Krim»	Dolenjska c. 39
6. Gost. «Mokar»	Izanska cesta
7. Gost. «Istra»	Kolodvorska ul. 28
8. Gost. «Dolenjec»	Dolenjska c. 3
9. Gost. «Belokranjec»	Florijanska ul.
10. Bife «Prešeren»	«Pošta» Copova ul. 52
11. Bife «Pod gradom»	Vošnikov trg
12. Bife «Rakar»	Sv. Petra c.
13. Bife «Resljevi hram»	Slomškova ul. 9
14. Bife «Jadrans»	Miklošičeva c.
15. Bife «Ekspres»	Masarykova c.
16. Gost. «Tonin»	Dolenjska cesta

Delovnemu ljudstvu nudimo okusna jedila in pijače
Služimo ljudstvu!

INDUSTRIJA PAPIRNATIH IZDELKOV

MARIBOR, Koroška c. 5.

OBRATI: Kartonaža - Knjigoveznica - Tiskarna
Litografija - Izdelovalnica papirnatih vrečIzdeluje vse vrste kartonažnih, knjigoveških, litografskih
in drugih, v stroko spadajočih predmetov

Vse svoje moči, da ostvarimo boljšo - bodočnost delovnega ljudstva v naši domovini!

“OLJARNE,”

TOVARNA JEDILNEGA IN TEHNIČNEGA OLJA

TELEFON INTERURBAN št. 33-31, 23-03
BRZOJAVI OLJARNE LJUBLJANA
TEK. RAČUN PRI CENTRALI NARODNE
BANKE LRS V LJUBLJANI št. 6-46104-0.

LJUBLJANA - MOSTE, Tovarniška ul. 41

Z OBRATI BRITOF PRI KRANJU IN VIR PRI DOMŽALAH

Živel 1. maj - praznik delovnega ljudstva!

Poverjeništvo

za lokalno industrijo in obrt

OLO Celje - okolica

C E L J ENa poti k izgradnji
socializma pod mo-
drim vodstvom naše
Partije in tov. Tita
se obvezujemo, da
bomo petletni plan ne samo dosegli, ampak tudi presegli.«VOLNA», industrija volnenih
izdelkov, Laško
INDUSTRIJA VOLNENIH ODEJ,
Škofja vas
TEKSTILNA TOVARNA, Sv. Peter
v Savinjski dolini
LESNA INDUSTRIJA OLO Celje-okolice, Št. Peter v Savinjski doliniTOVARNA KOVINSKEGA ORODJA
in ZAVOR, Fužine pri Vitanju
KOVINSKO PODJETJE
Žalec
TOVARNA POLJEDELSKIH STRO-
JEV, Št. Jurij pri Celju**Mestno gostinsko podjetje**

RAVNATELJSTVO

MariborGLAVNI TRG 7-II
TELEFON 24-31

Hotel **Zamorec** : Gosposka ul. 30, tel. 20-13
 Restavracija **Novi svet** - Jurčičeva ul. 7, tel. 26-97
 Restavracija **Stajerec** - Partizanska cesta 47, tel. 24-25
 (za službeno potujoče goste)
 Mestna restavracija - Koroška cesta 4, tel. 27-82
 Restavracija **Pri treh ribnikih**
 Gostilna **Pri trgu** - Vodnikov trg 4, tel. 27-80
 Gostilna **Trst** - Tržaška 8
 Gostilna **Korotan** - Črtomirova 4
 Gostilna **Lokomotiva** - Gorkega ulica 29
 Gostilna **Pod Pohorjem** - Zg. Radvanje 48, tel. 20-84

v službi delov-
nega ljudstva
s sledečimi
obrati:

Gostilna **Studenci** : Limbuška cesta 43
 Gostilna **Počehova** : Počehova 4
 Gostilna **Nova Gorica**
 Kino **kavarna z barom** - Grajski trg 1, tel. 25-66
 Kavarna **Central** - Gosposka ulica 21, tel. 22-35
 Kavarna **Jadrans** - Partizanska c. 36, tel. 21-70
 Velika **kavarna** - Glavni trg 1 tel. 29-42
 Okrepčevalnica **1** - Glavni trg 24, tel. 27-61
 Okrepčevalnica **2** - Partizanska cesta 39, tel. 26-25
 Okrepčevalnica **3** - Partizanska cesta 17, tel. 31-41
 Mariborski otok : Restavracija in kavarna

S TITOM V SOCIALIZEM!

SATURNUS

tovarna kovinske embalaže

LJUBLJANA Račun pri Narodni banki FLRJ,
centrala za LRS Ljubljana,
Telefon interurban št. 25 26 štev. 601-36101-2.

IZDELUJE VSE VRSTE PLOČEVINASTE EMBALAŽE

litografirane, lakirane in blank - Tablice
litografirane za elektromotorje in druge strojeEmbalaze iz aluminija za tvornice konserv,
električne kuhališče,
električne likalnice,
električne peči,
svinčene tube blank in litografirane,
pokositirane tube blank in litografirane,
fiale za kozmetične in farmacevtske predmete.

Vlagamo vse svoje sile za predčasno izpolnitev petletnega plana!

**DIREKCIJA ZA LOKALNO
ŽIVILSKO PROIZVODNJO
LJUBLJANA**RESLJEVA CESTA 24
TELEFON 30-00-52„ALKO“, Ljubljana, Frankopanska 9, tel. 29-55
„SUMI“, Ljubljana, Gradišče 7-9, tel. 23-38
„ŽIKA“, Ljubljana, Predjamska 45, tel. 34-40
„TESTENINE“, Ljubljana, Tržaška 44, tel. 34-25Naša želja je, nuditi delovnemu
ljudstvu čim več, ker s tem prispe-
vamo k hitri graditvi socializma.

Q v prazniku delovnega ljudstva
se ponovno raverujemo, da bomo
storili vse, kar je v naših močeh,
da dobi slovenski človek čim več
dobrih knjig, ki mu bodo širile
obzorje in mu lepšale življenje.

Državna založba Slovenije

Kavarna-slaščičarna

«VOLGA»

LJUBLJANA

Prešernova ulica
TELEFON 35-84

Služimo ljudstvu!

**SVINJSKO
GALANTERIJSKO
USNJE**

marke JUV in UTOH

v najboljši kvaliteti
in v vseh barvah

IZDELUJETA

INDUSTRIJA USNJA, VRHNIKA
TOVARNA USNJA, KAMNIK

JUGOSLAVIJA

„DOM“državni prodajni zavod
za domačo in umetno obrt
LJUBLJANAUprava: Mestni trg št. 24
Telefon št. 34-07, brzojavi „DOM“
Tek. rač. pri Narodni banki FLRJ
Centrala za LRS, Ljubljana št. 6-66186-0
Prodajalnica: Šelenburgova ul. 4
Prodajalnica: Kongresni trg, 5

Vse za Titovo petletko!

*Janez Lesbošek*TOVARNA METALNIH KONSTRUKCIJ
MARIBOR

gradimo:

HIDROMEHAŃSKO OPREMO
REZERVOARE
CEVOVODE
VIŠOKE GRADNJE
ŽERJAVE

ZOR GENERALNA DIREKCIJA SAVEZNE METALNE INDUSTRIJE BEOGRAD

**Trgovaško podjetje
z galanterijo**LJUBLJANA
SV. PETRA C. 1.
MARIBOR
POSLOVALNICA,
GLAVNI TRG 23.Nudimo maloprodajni mreži raznovrstno galanterijsko blago,
jedilni pribor, vrvarske izdelke ter votlo in ravno steklo

Naša želja je nuditi delovnim ljudem čim več

S TITOM V SOCIALIZEM!

**KOMUNALNA
PODJETJA**

LJUBLJANA, Resljeva c. 28, tel. 22-88

Komunalna podjetja
mesta Ljubljane uspešno
skrbijo za snago, ureje-
nost in lepoto mesta,za nemoteno poslovanje ustanov in podjetij v njem in za čim udobnejše življenje delovnega ljudstva. Pri tem svojem od-
govornem delu so komunalna podjetja z vztrajnim in zavestnim premagovanjem težkoč in iskanjem boljših oblik svojega
dela dosegla od osvoboditve sem že velike in lepe uspehe.

Vse za izpolnitev petletnega plana!

Mestna plinarna, Ljubljana, Resljeva c. 28
Mestni vodovod, Ljubljana, Krekov trg 10
Podjetje «Snaga», Ljubljana, Povšetova 12
Podjetje «Labod», Ljubljana, Poljanski nasip 4-6
«Zale», pogrebni zavod, Ljubljana
Podjetje «Dekoracija» Ljubljana, Mestni trg 19
Mestna vrtnarija, Ljubljana, Pot na Rožnik 2
Zoološki vrt, Ljubljana, Resljeva c. 28
Javna razsvetljava, Ljubljana, Sv. Petra nasip 27

Twornica usnja “INDUS”

LJUBLJANA

Proizvodi:

POGONSKO JERMENJE
PIKEREJI
UTENZILIJE IZ KOŽE
za tekst. industrijo
VSEH VRST KOŽE id.

Sv. Petra cesta štev. 72
Telefon 25-28, 42-25
Rač. pri Narodni banki,
Ljubljana 6-44106-2

Delamo za došega petletnega plana!
Živel prvi maj - delavski praznik!

TOVARNA SADNIH SOKOV IN MARMELADE

CELJE - SP. HUDINJA

delo z vsemi silami
za predčasno izpolnitev
petletnega plana

Stremimo za tem, da nudimo de-
lovnim ljudem čim več in kakovost-
nih izdelkov. S tem prispevamo
k hitri graditvi socializma

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI

Ljubljana - okolica v Ljubljani,
Aškerčeva, 3 - Telefon 39-45 in 39-46

Ž Titom v petletko!

Za zaščito
imovine in
življenja
delovnega
človeka
skrbí

DRŽAVNI
ZAVAROVALNI
ZAVOD

Gradimo socialistično zavarovanje!

Slovenijales

LJUBLJANA, Beethovnova 4, Jugoslavija

IZVOZ LESA IN LESNIH IZDELKOV

Naš princip je kulturna postrežba

Vložili smo vse svoje sile
za prekoračenje petletnega plana

Gostinsko podjetje „Kersič“

LJUBLJANA, Frankopanska 1, Tel. 21-53

se priporoča za obisk

Živel 1. maj - praznik delovnega ljudstva!

LJUBLJANSKE OPEKARNE

LJUBLJANA, Emonska cesta 2

Obišči: Vič, Brdo, Opeka, Bobov, Vrhnika,
Verd, Rudomlje in Gameljne ter širanski okoli

Vse za Titovo petletko! - Živel 1. maj!

UPRAVA MESTNE KOVINSKE INDUSTRIJE

LJUBLJANA

MESTNI TRG 18
TELEFON 33-82 IN NJENA PODJETJA

Mestno kovinsko podjetje «UNITAS», Ljubljana, Celovška 90a
Mestno industrijsko podjetje «TRIBUNA», Ljubljana, Karlovska 4
«Mestno strojno podjetje», Ljubljana, Dolenjska cesta 76
Mestno podjetje «ELEKTRA», Ljubljana, Černetova 26
«Mestno skleparsko in instalacijsko podjetje», Ljubljana, Slomškova 4
Mestno podjetje «Ključavničarstvo», Ljubljana, Copova 10

SLUŽIMO DELOVNEMU LJUDSTVU!

Splošno stavbeno podjetje

LJUBLJANA, Vošnjakova 6. Telefon 22-81 in 24-18

Vse sile za izvedbo petletke!

Dod zastavo Partije v socializem!

GOSTINSTVO VIČ Ljubljana, Dolenjska cesta

nudi s svojimi gostilnami:

GROZD

Tyrševa 31 -

GRADIŠČE

Gradišče 13

BORŠTNIKOV HRAM

Borštnikov trg

NA PRISTANU

Krakovski nasip 18

TRNOVO

Svabičeva 2

KOLEZIJA

Kolezijska ul.

GLINCE

Tržaška 77

ROŽNA DOLINA

Cesta 11

PARTIZAN

Na Brdu

delovnemu ljudstvu okusna jedila in pijače
Obiščite nas! Vse za Titovo petletko!

RADIOCENTER, državno podjetje

za prodajo radijskih aparatov v Sloveniji,

podružnica MARIBOR, Trg Svobode, Celje, Ptuj

KOVINA LJUBLJANA

UPRAVA - Stritarjeva 7
telefon ravnanstvo 53-74
računovodstvo 21-38

Prodaja v svojih
poslovalnicah

ZELEZNINO:

«ZELEZO», Stritarjeva 7,
«JEKLO», Tyrševa 16,
«PRI KOSI», Miklošičeva 15,
«VERIGA», Celovška 59,
«PRI LOPATI», Tržaška 60,
«OKOVJE», St. Vjd.

ELEKTROTEHNIČNI

MATERIAL:
«ELEKTROPREMA», Mest-
ni trg 2,
«SVETLA», Gosposvetska 10,
«ELEKTRA», Rimska 19,

BARVE-KEMIČALIJE:

«ORIENT», Tyrševa 14,
«KARMIN», Resljeva 1,
«MAVRICA», Borštnikov trg 1

FURNIRJE-LES:

«SLOVENIJA-FURNIR», Gospo-
svetska 13

STEKLO:

«KRISTAL», Gajeva pasaža,
«OPREMA», Gosposvetska 4
(steklo, železnina)

Dvigajmo kulturno raven socialistične trgovine!

Glavna direkcija za odkup poljskih pridelkov

Vsem zadružnikom
in delovnim kmetom

mного uspeha na
svojih njivah in

travnikih. Isto tako

čestitamo prvi maj

našim odkupnim

poslajam, podjeljem v naši Slovenški

Primorski in v ostali naši republiki

LJUBLJANA

Ambrožev trg 7
Tel. 4667 in 5094

TOBAK PODJETJE

ZVEZE VOJAŠKIH VOJNIH INVALIDOV

Promet s tobakom, vžigalicami in vrednostnicami.

Vse za Titovo petletko!

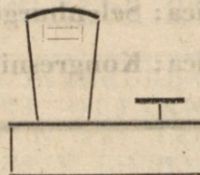
«TOBAK» - Ljubljana
«TOBAK» - Ajdovščina
«TOBAK» - Maribor

TOVARNA TEHTNIC IN SIT, CELJE

Brzjav: Tehtnica Celje
TELEFON 157

Tekoči račun pri NB
Celje št. 620-361-01-0

Vagonske, mostne,
skladiščne, decimalne,
balančne, osebne in
čelebarske tehtnice
ter uteži.

Pletivo za ograje,
žična tkanina, po-
steljni vložki, železne
postelje, transportni
trak

Perforiranje pločevine po naročilu

Delamo za prekoračenje petletnega plana - za socializem!

INDUSTRIJA UMETNEGA IN NARAVNEGA KAMNA

LJUBLJANA, Tyrševa ul. 48 - Kolodvorska 32 - Telefon 29-30

Živel 1. maj - praznik delovnega ljudstva!

UPRAVA MESTNE PAPIRNE IN KEMIČNE INDUSTRIJE

LJUBLJANA - Mestni trg 18

TELEFON 44-00

«Ilirija», tovarna kemičnih izdelkov, Ljubljana - Vič
«Kartona», konfekcija papirja, Ljubljana, Wolfova ul. 12
«Kuverta», tovarna papirnatih vreč in kuvert, Ljubljana, Tyrševa 67
«Torbica», usnjena galanterija, Ljubljana, Jesenkova ul. 3
«Spektrum», izdelovanje ogledal, Ljubljana, Celovška c. 81
«Refinerija dragih kovin», Ljubljana, Ilirska ul. 6
«Uran», Copova 9

Gledamo na to, da kvalitetno izboljšamo naše
izdelke, da zadovoljimo delovno ljudstvo.

ZGRADILI BOMO SOCIALIZEM!

Kavarna - bar „NEBOTIČNIK“

LJUBLJANA

GODBA
v kavarni in baru

PLES
od 22. ure zvečer do 4. ure jutro

Obiščite nas!

Živel 1. maj - praznik delovnega ljudstva!